

ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΖΑΓΟΡΙ Ο,ΤΙ ΕΔΕΙΞΕ Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ...

Από τις εφημερίδες της Αθήνας κι' από τις επαφές των ενδιαφερόμενων με μέλη της Συντακτικής μας επιτροπής, είχαμε μάθει για τις προθέσεις των παραγωγών, που στις έκπομπές τους χρησιμοποιούν τον τίτλο «Έδω γεννήθηκε ή Εύρώπη», να γυρίσουν ταινίες για το Ζαγόρι, που θα κάλυπταν δυο προγράμματα για την τηλεόραση. "Ε, είπαμε, κάτι καλό θα βγει για το Ζαγόρι απ' αυτή την προσπάθεια, μιά και στην περίπτωση μας υπήρχαν όλες οι προϋποθέσεις για να δικαιωθεί, με το περιεχόμενο της ιστορίας του Ζαγοριού, ο τίτλος που χρησιμοποιούν οι παραγωγοί, οι οποίοι είχαν δώσει δείγματα κάποιων φροντισμένων εμφανίσεων.

Επλανήθημεν οικτρώς, όπως θάλεγαν κι' οι πρόγονοί μας. "Ο,τι άλλο εκτός από Ζαγόρι μάς εμφάνισαν οι δυο έκπομπές, που με τόσο ενδιαφέρον περίμεναν οι Ζαγορίσιοι όλης της Ελλάδας. "Αν δεν ήταν ο αγαπητός μας Κώστας Λαζαρίδης — που θα μπορούσε να ένταχθεί μ' άλλον τρόπο στο πλαίσιο των έκπομπών— και μερικά πλάνα από τη χαράδρα του Βήκου, τίποτα άλλο δεν απέμεινε για να δείχνει Ζαγόρι. Η πολιτιστική και πνευματική του παράδοση αγνοήθηκαν έντελως, κι' αποσιωπήθηκαν όλα τα στοιχεία, όπως η αυτοδιοίκηση, τα θέσμια κλπ., που δίνουν το ειδικό βάρος στην ιστορία του Ζαγοριού. Και σαν να μην έφτανε αυτό, χρησιμοποιήθηκαν τρόποι παρουσίασης έντελως απαράδεκτοι, που δικαιολογημένα προκάλεσαν την αγανάκτηση των Ζαγορισίων.

Τι ζητούσαν, π.χ., τα ρούσικα τραγούδια και οι καύμοι του Καζατζίδη κι' οι άλλοι αμανέδες στις έκπομπές για το Ζαγόρι; Για να υποδηλώσουν τάχα τους καύμους της ξενιτειάς και να προσδιορίσουν γεωγραφικά τους χώρους της μετανάστευσης; Για την ξενιτειά όμως υπάρχουν τόσα ώρραϊα Ζαγορίσια και Ήπειρωτικά τραγούδια, που θα έδεναν ώρραϊα με τα κείμενα —όχι θέβαια αυτά που δεν υπήρχαν— και δεν θα φάνταζαν σαν ένα ξένο σώμα όπως τώρα έγινε. "Επειτα, με την ίδια λογική αυτών που έβαλαν τα ρούσικα τραγούδια σαν υπόκρουση, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν και τα ρουμάνικα, τα σέρβικα, τα αϊγυπτιακά και αμερικάνικα τραγούδια, γιατί σ' αυτές τις χώρες ταξίδευαν οι περισσότεροι Ζαγορίσιοι, ακόμα και τα γερμανικά, μιά και το θέμα ήταν ή σύγχρονη μετανάστευση. Σηκώθηκαν οι τρίχες της κεφαλής όλων όσοι άκουγαν κι' έβλεπαν το πάντρεμα της Ζαγορίσιας παράδοσης με τη ρούσικη μουσική και τους αμανέδες.

"Έγινε και μιά απόπειρα επισήμανσης των θησαυρών των εκκλησιών του Ζαγοριού. Κι' αντί να προβληθούν κάποιες από τις ωραιότερες αγιογραφίες των λατρευτικών μας χώρων —σαν εκείνες που με τόση φροντίδα παρουσίασε έφέτος στις εκθέσεις του ο «Πολιτιστικός σύλλογος» Α-σπραγγέλων— προβλήθηκε ένας έπιτάφιος, άγνωστο ποιός εκκλησίας, ξένης όπωσδήποτε προέλευσης, όπως έδειχναν οι

καλοθρεμένες μορφές των εικονιζόμενων προσώπων, ενώ ταυτόχρονα, χειμώνα καιρό, με το χιόνι στρωμένο κάτω, άκουγόνταν πολλή ώρα το «Αί γενεαί πάσαι», λές και θρισκόμαστε σε μεγάλη εβδομάδα. "Ας μη μάς πούν πώς κάτι συμβόλιζαν όλα αυτά, γιατί δεν υποτιμούμε τα δικά μας κριτήρια. Μάλλον άφελεις θα μάς πέρασαν άφου τόλμησαν, στην κατακλείδα της δεύτερης έκπομπής, να μάς εμφάνισουν, σαν Ζαγορίσιο τοπίο, κάτι που έδειχνε τη γή στρωμένη χιόνι, στον ουρανό μιά πανσέληνο και μουσική υπόκρουση τα τραγούδια των τζιτζικιών! "Ήταν φυσικό μέσα σ' αυτό τον τραγέλαφο κάποιες πετυχημένες στιγμές που άποτύπωναν Ζαγορίσιο τοπίο να σθηστούν από τη μνήμη των θεατών.

"Ας μην πούν ακόμα πώς ήθελαν τάχα να υπογραμμίσουν έντονα την έρήμωση του Ζαγοριού και τους παράγοντες που συνέβαλαν σ' αυτή. Αυτό θα μπορούσε να γίνει μέσα στα γυνικά πλαίσια της προβολής της ζωής και της παράδοσης του Ζαγοριού και κατά τρόπο που να δείχνει την ίθαγένεια του φαινομένου και την απομόνωσή του από παράλληλα άλλων περιοχών της Ήπειρου. "Έτσι που έγινε αν δεν ήξερες εκ των προτέρων πώς αυτά που έβλεπες ήταν Ζαγόρι, μπορούσες άνετα να τα τοποθετήσεις στο Πωγώνι, την Κόνιτσα κι' άλλες περιοχές της Ήπειρου. Στο τέλος τέλος της γραφής Ζαγόρι δεν είναι μόνο τα χαλάσματα και τα έρειπια. Είναι και τόσα θαυμάσια αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που σώζονται κι' από τα όποια τίποτα δεν είδαμε. "Αλλά πώς θα τα βλέπαμε όταν οι δημιουργοί των έκπομπών, επειδή έτσι τους βόλευε, περιορίστηκαν σ' ελάχιστους χώρους για να δείξουν όλο το Ζαγόρι;

Το συμπέρασμα βγαίνει μόνο του. Κατέληξαν ήδη σ' αυτό όλοι οι Ζαγορίσιοι που διαμαρτύρονται, και με το δικό τους, για τον τρόπο που μεταχειρίστηκαν το Ζαγόρι οι παραγωγοί, οι όποιοι χρησιμοποίησαν μάλιστα και τα όνόματα δυο διακεκριμένων Ήπειρωτών, των κ.κ. Λεάνδρου Βρανούση (Ζαγορίσιου) και Βάσλη Χαρίση, για να προσδώσουν κύρος στις έκπομπές τους. Είμαστε θέβαιοι πώς κι' οι δυο δεν έχουν σχέση μ' αυτή την προχειρότητα, κατά τον έπιεικέστερο χαρακτηρισμό. Τις κρίσεις και τις διαμαρτυρίες των συμπατριωτών μας μεταφέρουμε πρώτα στην διοίκηση της Ε.Ρ.Τ. κι' ύστερα σ' όλους, όσοι έχουν σχέση, για να τους πούμε πώς έχουν ευθύνη γι' όλα αυτά τα απαράδεκτα που παρουσιάζονται από την τηλεόραση. Το Ζαγόρι, που συμπόρευσε με την Εύρώπη στα χρόνια της δουλειάς κι' ανέπτυξε μιά ζωή που συνέβαλε αποφασιστικά στην αναγέννηση του Νέου Έλληνισμού, αξίζει καλύτερη τύχη. Κι' είναι απαράδεκτο να εμφανίζεται πανελλήνια με τον τρόπο που έπιχειρήθηκε στις δυο έκπομπές.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΣΚΟΥΠΙΔΟΤΟΠΟΣ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Τόν τελευταίο καιρό παρουσιάζεται ένα πολύ άσχημο και ανεπίτρεπτο φαινόμενο στην περιοχή του Κεντρικού Ζαγοριού, ιδιαίτερα. "Αρχισε να δημιουργείται μια πολύ κακή συνήθεια που πρέπει με κάθε τρόπο να σταματήσει. "Αρκετοί Γιαννιώτες που έρχονται προς το Ζαγόρι με τα ιδιωτικά επιβατικά ή και τα φορτηγά τους αυτοκίνητα θεωρούν καλό να παίρνουν μαζί τους και σακκούλες με άποριμματα και να τις πετάνε κάπου στο Ζαγόρι, σαν να είναι ο Ζαγορίσιος χώρος σκουπιδότοπος. Το χειρότερο δε είναι που πολύ συχνά φέρνουν και ψοφια ζώα. Νομίζουμε, ότι χρειάζεται κάποιος σεβασμός και προς την ατομική ιδιοκτησία, αλλά και προς την υγεία των συνανθρώπων μας. Πρέπει να κοπούν κάτι τέτοιες κακές συνήθειες. Με ποιόν τρόπο θα κοπούν, δεν είμαστε σε θέση να ξέρουμε, ούτε να υποδείξουμε. Είμαστε όμως υποχρεωμένοι να επιστημονούμε το κακό και να τονίσουμε, πως ποτέ δε θα δεχτούμε νι καταντήσει ο Ζαγορίσιος χώρος σκουπιδότοπος.

ές που θα γίνονται στο φυσικό περιβάλλον και στο σχετικό τμήμα το δρόμου. Όμως η υπόσχεση δεν τηρήθηκε. Το τμήμα του δρόμου δεν αποκαταστάθηκε ακόμα, αν και πέρασαν τόσα χρόνια. Γιατί; Μπορεί κάποια άρμόδια υπηρεσία να κάνει γνωστό, τί συμβαίνει πάνω στο θέμα αυτό;

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΣΥΓΧΥΣΗ

Και άλλη φορά απασχόλησε την έφημερίδα μας κάποια άνωμαλία ανεπίτρεπτη, που παρουσιάζεται στη σηματοδότηση των δρόμων του Ζαγοριού, γιατί λείπουν οι σχετικές και κατάλληλες πινακίδες. Η παράλειψη αυτή δημιουργεί συχνά μεγάλες ταλαιπωρίες στους ξένους, που επισκέπτονται το Ζαγόρι μας. Για παράδειγμα παρουσιάζουμε την ατέλεια που εμφανίζει η σχετική πινακίδα που βρίσκεται στη διακλάδωση των δρόμων που οδηγούν ο ένας προς τη Μπάγια και ο άλλος προς το Τσεπέλοβο. Από την ατέλεια αυτή λαθεύουν πολλοί, ώστε ενώ θέλουν να πάνε στο Κουκούλι, βρίσκονται στις Νεγάδες και κάποτε στο Καπέσοβο κλπ. "Ας διορθωθεί η σχετική πινακίδα στο σημείο που σημειώθηκε παραπάνω με την αναγραφή κατά τη φυσική τους σειρά των ονομάτων των χωριών: Κουκούλι - Καπέσοβο - Βραδέτο - Τσεπέλοβο κλπ. Το άτοπο αυτό φαινόμενο επιβάλλεται να θεραπευθεί το συντομότερο.

ΤΑ «ΚΑΓΚΕΛΙΑ»

Παλιότερα τα «Καγκέλια» ήταν ο δρόμος που έκανε τα χωριά του Κεντρικού Ζαγοριού με τα Γιάννινα από Λυκόστομο στη Τζονίλα (Δίκορφο). Όταν το αυτοκίνητο κυριάρχησε στη ζωή μας τα «Καγκέλια» διαδέχτηκε το «Ροντοβάνι», αν και πολλά χωριά «απομακρύνθηκαν» από τα Γιάννινα (δπως ο Άνθρακίτης ή Καλωτά κ.ά.). Ζαγορίσιοι ευεργέτες, προς πολεμικά, χρηματοδότησαν την κατασκευή άμαξιτου

δρόμου παράπλευρα προς το παλιό μονοπάτι. "Ένα χρήσιμο έργο που όμως η Τεχνική Υπηρεσία της Νομαρχίας δεν συνέχισε.

Πρό τετραετίας ύστερα από ενέργειες του τότε Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου Ζαγορίσιων και του αξέχαστου Τάσιου Βλαχόπουλου, ο τότε Νομάρχης κ. Νικ. Χανός αποφάσισε να ολοκληρώσει τη διάνοιξη του δρόμου μέχρι το Δίκορφο, Ικανοποιώντας έτσι το δίκαιο αίτημα μιας ομάδας κοινωτήτων του Ζαγοριού.

Η αντικατάσταση όμως του κ. Ν. Χανού δεν βρήκε συνεχιστή του έργου. Και δεν χρειάζεται μεγάλη δαπάνη για την διατήρηση της σκοτότητας. Το έδαφος είναι θρααχώδες και βοηθάει. Η διαπλάτυνση όρισμένων στρωφών και η κατασκευή αλτακιών για να φεύγουν τα νερά είναι οι εργασίες που επέλλουν ώστε πολλά χωριά να συντομεύσουν τη διαδρομή κατά το ήμισυ.

Η Νομαρχία Ίωαννίνων πρέπει να διαθέσει την πίστωση. Το κέρδος θα είναι μεγάλο.

ΑΣΥΡΜΑΤΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αδυνατούμε να καταλάβουμε πως ένα οργανωμένο κράτος δέχεται να υπάρχουν ομάδες ανθρώπων που μένουν αποκομμένοι για μέρες ή εβδομάδες τους χειμώνατικούς μήνες, χωρίς καμιά, απόλυτως, βοήθεια εάν τη χρειαστούν.

Στο Ζαγόρι ή Βωβούσα, ή Λάιστα, το Βρουσχώρι, το Ήλιοχώρι κ.ά. βρίσκονται σχεδόν πάντα σ' αυτή την απομόνωση.

Σήμερα με την άπιστευτη ανάπτυξη των ηλεκτρονικών μέσων ή ασύρματη επικοινωνία έχει τόσο αναπτυχθεί ώστε μετάδοση μηνυμάτων σε απόσταση 5-10 χιλιομέτρων να είναι άσχολια έρασιτεχνών.

Δεκάδες ιδιοκτήτες αυτοκινήτων στα Γιάννινα έχουν ασύρματη συσκευή «CB» και έχουν έπαφη μεταξύ τους σε απόσταση 20 και 30 χιλιομέτρων.

Το κόστος κάθε συσκευής είναι λιγότερο από ένα καλό ραδιομαγνητόφωνο. Και όμως το Υπουργείο

Συγκοινωνιών και ο ΟΤΕ άρνούνται τη διάθεση ποσού μικρότερου των 200.000 για την προμήθεια 10 συσκευών των C.B. ώστε σε κατάσταση έκτάκτου ανάγκης, να είναι δυνατή ή επικοινωνία των αποκλεισμένων. Δέκτες άς είναι οι αστυνομικοί σταθμοί Τσεπέλοβου και Γρεβενητίου.

ΥΠΟΧΡΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΜΑΣ

Κατά τις εκλογές των δικορφών Σωματείων μερικά θέτουν υποψηφιότητα για μέλος του Δ.Σ. χωρίς να σταθμίζουν τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν, εάν εκλεγούν.

Παρουσιάζονται έτσι περπτώσεις, που αξιολογικά τα άλλα άτομα, όχι μόνο δεν προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, αλλά, αντίθετα στερούν τις υπηρεσίες άλλων, που έχουν και τον χρόνο και την όρεξη, να προσφέρουν.

Αποτελεί δε σοβαρή προχπέδη για το Σωματείο, όταν το μέλος παίρνει και κάποιο υπεύθυνο αξίωμα στο Δ.Σ. Γράφουμε τα παραπάνω με άφορμή παράπονα άγνωστών μας για την άδρανεα του Πολιτιστικού Σύνδεσμου Ζαγορίσιων, σε σχέση που το Ζαγόρι ίσως βρίσκεται στη κρίσιμότερη στιγμή της σύγχρονης ιστορίας του.

Σοβαρά θέματα που ασχολούν τους Ζαγορίσιους άσπας οι παραδοσιακοί ολισμοί, ή τουριστική ανάπτυξη, ή ορθολογιστική έκμετάλλευση του δάσους, ή κατάπτωση της Ιδιοκτησίας από το δημόσιο και τους έπιτηδεις, ή οδική συγκοινωνία, ή άνυπαρξία σε μερισμ κοινότητας της τηλεπικοινωνίας, ή Ιατρική περιθαλψη κ.ά. Πρέπει όχι μόνο να προβάλλονται αλλά δυναμικά να ζητείται ή επίλυση τους.

Η επίλυση των δικαίων τμημάτων μας είναι έργο των οργανώσεών μας και σε συνεία όλων μας.

Έάν άδρανεί άμως ο ολιγολογικός φορέας, κάθε κίνηση είναι καταδικασμένη.

Οφείλει λοιπόν το Δ.Σ. του Σύνδεσμου να δραστηριοποιηθεί ώστε να θρούν, έστω και μερικά από τα πουτά για τους Ζαγορίσιους έματα, τη λύση τους.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η ΜΠΙΑΖΑΡΚΑΝΑ (χορός ψυσούνη)

Νά σάσης Μπαζαρκάνα εγώ είν' άσπνη σου, που εχέμον κάθε βράδυ μέσα στο σπίτι σου. Χέρι νά μνή άπλώσης στο φουστάνκι μου. Γιατί μαι άρχοντοπούλα βαρύ το ζάκι μου. Έσύ άρχοντοπούλα κι' εγώ σκαθάκι σου, Πάρε με να σου στρώνω το κρεβάτάκι σου.

ΜΑΝΑ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ (καθιστικό)

Γιά κομμάστειτε να σας π'ώκαι να σας μολογήσω, τό ' είδαν τα ματάκια μου έφές στο πανηγύρι, άραζ' ο λύκος το παιδί π'τήν άγκυλιά της μάννας. Όιος ο κόσμος τρέξανε το θέρο να γλυτώσουν, κανένας δεν εζύγωσε το λύκο να ζαλώση, μόνο ή μάννα ζύγωσε έκεινη τον ζυγώνει. Άρ' σ'μου λύκο το παιδί και άραζε έμένα, να τας κριάς και κόκαλα να φας και να χορτάσης. Δέ θέλω παλιοκρία και κόκαλα να μένουν. Και το παιδί της έκρινε από το λυκ' το στόμα: Μάννα κακά μάννα τρελή μάννα με λίγη γνώση, θυμάσαι όταν πουλάγες άλεύρι με τη στάχτη; και το κρασί με το νερό το λάδι με μολόχα; το βούτυρο με χοιρινό το στάρι με το χόμα; Σύρε μάννα με' στο σπίτι μας σύρε στην έρημιά σου και χύπα το κεφάλι σου με δυο σκληρά λιθάρια, να μάθη κι' ο πατέρας μου σωστά για να ζυγαλίξη. Κι' έντας θά σπύ' ή θάλασσα και γίνη περιβάδι. Κι' έντας άσπρη' ο κ'ρακας και γίνη περιστέρι. Τότε και γώ θά ξαναβγώ από το λυκ' το στόμα.

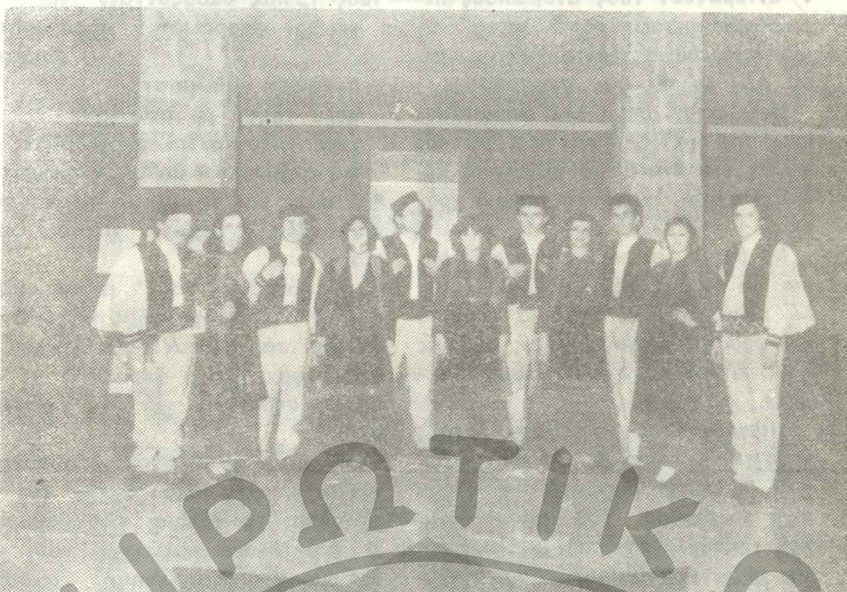
Σημ.: Το παραπάνω, φοβερό σε περιεχόμενο δημοτικό τραγούδι δίσωσε ο προπαππούς μου Κ. Βαρζώκας και άναφέρεται σε πραγματικό γεγονός που έγινε σ' ένα χωριό του Πυλωνίου. Όταν ένας λύκος σ' ένα πανηγύρι, άραζε το παιδάκι ενός πλούσιου ζευγαριού που είχαν μαγαζί και έκλεβαν τον κόσμο. Οι σύγχρονοι το θεώρησαν σαν τιμωρία από τον Θεό.

Η ΑΨΗΝΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ (της ψάθας)

Η κόρη δεν κοιμήθηκε τρεις μέρες και τρεις νύχτες, στο νύ της έχει τον καιμό και το μεγάλο ντέρτι. Τρεις μέρες τον άκαρτερε τρεις νύχτες τον θυμάται. και το πρωί του μήνισε νάρθη να την φιλήση: "Αν είν' άργία και ξαστεριά να βάλη τα καλά του, κι' αν είν' άνάρα και βροχή να πάρη την καπέτα. Η ξαστεριά τον γέλασε κι' έβαλε τα λιχνά του και σαν ξεκίνησε ναρθη άρχισε να χιονίζει: κι' έντας άνάρα στο θουνό όρίσαι με πύχην χιόνι. Κι' έσο να καλοκατεή έκαπέσε το γρίβο. Κι' ή κόρη τον άγνάντεψε από το παραθύρι. Μάννα χιονίζει στα θουνά ρίχνει βροχή στον κάμπο. Η θάλασσα άγρίεψε κι' ή γής ανακουνιέται. Έρείς ξένο δεν έχουμε, ξένο δεν καρτερούμε. Το λόγο δεν άπάσισε το λόγο δεν άπέπειε. Βλώθ την πόρτα άνοιξε με όση δύναμη' είθε κι' άπ' τ' άλογο εεπέζεφε το γρέμι σαμαρώνει. Μάννα πιάσε το άλογο κι' εγώ τον καθαλλάρη ρίξε χορτάρι σ' άλογο δώστου ζεστό κριθάρι κι' εγώ τον ξένο θά δεχτώ το ξένο θά ζεσάνω.

ΤΟ «ΠΑΘΗΜΑ» ΤΗΣ ΛΤΓΕΡΗΣ (της ψάθας)

Μιά λυγαρή μιά άμορφη μιά μικροσκοπική, "Όλη τη μέρα δούλευε στο θέρο στο λιαπύρι. Από θραδές κοιμήθηκε σε μιά μηλιά αποκάτω και το πρωί σπρώχθηκε βαριά βυλαντωμένη. Βρίσκει τον κόρφο άνοιχτό και βάζει της βξω την κεντημένη της ποδιά ψηλά άνασκουμπωμένη, την φοβότα την άτλαζωτή στο πλάι άνοιγμένη. Σή μάννα πάει κλατώντας τη μάννα της ροτάει: Μάννα μου ποιος μου τόκανε αυτό το μασκαρλάκι; "Αν είν' από τον άντρα μου χαλάλι να του γένη. Κι' αν είν' από το γείτονα πάλι μετά χαρά του κι' αν είν' άπ' τον τραγόπαπα χαράμι να του γένη. Κι' εθδός τελάλη έθγαλε σε τρία βιλαιέτα.

Χορευτικός Όμιλος Άδελφότητας Βίτσας Άθηνών

Ακούστε σεις οι άμορφες κι' οι μικροσκοπικές, το μιά κρασί μνή πίνετε κι' έξω μνή κοιμήθετε. Μνή έπιπαστέστε κατά το φρόνη στην κλήση γιατί να κόσμος πανηγύρι που περπάσαν η νύχτα ρίχνουν φως για τα σκαλιά και φάρα για τις γάτες. Έχουν και μαγισσότανο πλανέουν τις γυναίκες. ΚΑΤΟΥ ΣΕ ΓΙΑΛΟ... (Χορός πιδιμής) Κάτου σε καλό κάτου σε περπατάλι, χόρη άγαπίο εικασίδου μνήσε και δεν μπόρεσα άνε λόγια να της κρίνω. Με δριμήνεψεν ένα σταυρόδερό μου. Γύρε σε θουνό, σε μαρμαρένο τόπο, μεσ' άπυρόχημα και κόκκινο λιθάρι. Φοκίσε μιά κλημάρα κι' εν άγριο μοναστήρι. Βάρα σίμειαντο ν' άκούσ' ή χώρα νάρθη για να κλητρισάσουν, για να τους εύλογήσαι. Για το πέρχεται και τ' έμορφο μπουμπούκι. κι' όταν έφυγεν, έφυγε μαρμαρένο, σε τριαντάφυλλο από νερό άνοιγμένο.

«Μετά τη «θριαμβευτική» παρέλαση που μας έκαναν, όπως ξέρετε, στην αγορά του Ουσιάκ, καθώς μας πήγαιναν στα σύρματα, πέφτουν άπάνω μας στρατιώτες και πολλότες ούρλιαζοντας και χτυπώντας με ό,τι έβρισκαν και μας ξεγύμνωναν από μανδύες, χιτώνια, περισκελίδες και άρβυλα. Μερικοί που φορούσαν εσώφρουχα φίλ ντ' έξος, τους τὰ πήρην κι αυτά και έμειναν έντελώς γυμνοί. Μας έσπρωξαν μέσα στο συρματόπλεγμα σαν κοπάδι πρόβατα και καθώς ήμασταν πολλοί, θρεθήκαμε ο ένας πάνω στον άλλον.

«Είχαμε δέκα μέρες γηστικοί, αλλά εκείνο που μας βασάνιζε πιο πολύ ήταν η δίψα. Δέν υπήρχε νερό μέσα στα σύρματα και δέν μας έφταναν να πάμε να πάρουμε νερό από τη θρύση που ήταν λίγο π.δ πέρα, έξω από τα σύρματα.

«Φωνάζαμε νερό κι αυτοί μαζεμένοι γύρω από τα συρματοπλέγματα έξω, στρατιώτες και πολίτες, χασοκογελούσαν. Μερικοί στην απελπισία τους βάλθηκαν με πέτρες και με τὰ νύχια τους έβη την νύχτα να ανοίξουν πηγάδι, μίπως και θρούν έστω και λίγη ύγρη λάσπη να ξεδιψάσουν. (Τό είδα κι έγω αυτό τό σκάμμα άργότερα, είχαν φθάσει σέ βάθος δυο και μισό με τρία μέτρα. Τι κάνει η άπελπισία!).

«Πέρασε έκείνο τό θράδι χωρίς σαχάνα νερό, πέρασε κι η άλλη μέρα κι ήρθε η άλλη. Ο αύγουστιάτικος ήλιος καμίνι και πουθενά τό παραμικρό δεντράκι: η χτίσμα να κρύψει τό κεφάλι σου. Αρχισαν τότε να έρχονται απ' έξω από τα σύρματα πολίτες, μας έδειχναν τενεκέδες με νερό, χιλίες δοχ. ο τενεκές. Έτρεξαν πολλοί, όμως πρώτα τό χιλιάρι και ύστερα ο τενεκές, που πολλές φορές δέν είχε ούτε σαχάνα νερό.

«Τό στόμα μου είχε στεγνώσει σαν σιδά παπουτσιού και στην τσέπη μου δέν είχα πεντάρα. Εάπλωσα και είπα μέσα μου: έως εδώ, τώρα όλα τέλειωσαν. Δίπλα μου όμως ήταν ξαπλωμένος ο συμπατριώτης σου λοχίας Ζιαραβέλας, σ' αυτόν χρωστάω τη ζωή μου. Είχε ένα χιλιάρικο, πήγε κι άγόρασε έναν τενεκέ. Δέν ήταν κι αυτός γεμάτος, αλλά είχε άρκετό. Μου γεμίζει και μένα τό κύπελό μου. Γεμίζω με λαχτάρα τό στόμα μου και πάω να καταπιώ. Τό νερό όμως δέν κατέβαινε κάτω. Ξαναδοκιμάζω, τότε, ο λάιμος μου είχε κλείσει. Βούρκωσαν τὰ μάτια μου, ξαπλώνω κάτω και λέω στό λοχία: «σ' ευχαριστώ Ζιαραβέλα, αλλά η δική μου ζωή τέλειωσε, τό νερό δέν πάει κάτω, να ζήσετε έσεις». Μ' άγκαλιάζει: αυτός άμέσως, «μή κάνεις έτσι καημένη, μην άπελπίζεσαι, κατέβασέ το γουλιά γουλιά και θα ιδεις πώς θα κατεβεί». Κάνω έπιως μου είπες, άρρηια να πίνω και να 'μαι ζωντανός όπως με θέλεις.

«Τό άπομεισίμερο ανοίγουν την είσοδο και μας λέν, ύποποις θέλει μπορεί να βγει να πάει στη θρύση να πάρει νερό. Άλλόφρονες από τη φοβερή δίψα, όλος έκείνος ο συρφετός, χιλιάδες άνθρωποι, μπουκάρουν ποιός να πρωτοβγει. Έκείνοι νόμισαν ότι πάμε να φύγουμε, μπαίνουν μπροστά στην έξοδο με τους ύποκοπάνους και χοντράξυλα και έπαιον πάρει ο χάρος. Μπροστά εκεί στην είσοδο ύστερα ήταν σωριασμένα έκατοντάδες πτώματα, μέσα δέ στο σύρμα θρόσκονταν πεθαμένοι σκόρπιοι: έδώ κι εκείνα.

Τό λοχία Ζιαραβέλα τόν γνώρισα ύστερα στο στρατόπεδο. Ήταν ένας νέος λεπτοκαμωμένος, χλωμούτσικος, η ράχη του έλαφρά καμπυλωσιατή, πατριδα του ήταν τὰ Τσαραπλανά Πωγωνίου τών Ίωαννίνων. Στο Ουσιάκ άφίκε τὰ κόκαλά του, οι κακουχίες και οι άγχαρίες τόν σκότωσαν. Ο Γκούμας πάντα στο πλευρό του' όταν άρρώστησε και όταν πέθανε τόν έκλαψε σαν άδελφό.

Την άλλη μέρα που τόν έθαψαν, μου φέρνε: ο Γκούμας μιά μεγάλη χρυσή όδοντοστοιχία. «Ήδύ είσαι πατριώτης του», μου λέει, «σού έφερα αυτή τη χρυσή γέφυρα. Του την έβγαλα κρυφά, μόλις πέθανε, γιά να μην τού τή θγάλουν οι Τούρκοι με την ξεφολόγηξη και τόν παραμορφώσουν. Όταν γυρίσουν στην πατριδα τή δίνεις στους δικούς του».

Πολύ με συγκίνησε η εύγνωμοσύνη και η άγάπη του Γκούμα. «Καημένη Κώστα», λέω, «αυτό τό μακάβριο δειγμένο να τους τό δώσω; Δέν μπορώ. Πούλησέ την εδώ στην αγορά και άγόρασε κάτι τό φαινώμα και εύχίσου γιά την ψυχή του φρελου μας».

Οί χρυσές υορώνες υαι τὰ δαχτυλιδία

Με τίς χρυσές κορώνες και τὰ δαχτυλιδία, είχε δημιουργηθεί ένα καινούριο είδος μαρτύριου. Ήταν έδωκε ο Τούρκος στρατιώτης χρυσή κορώνα στο στόμα αιχμαλώτου, τόν ξάπλωνε κάτω και την έβγαζε με

την ξεφολόγηξη του κι ές ούρλιαζε έκείνος όσο ήθελε. Με τούς κρούσους το ύδιο. Χρυσό δαχτυλίδι άν έβλεπαν στο χέρι η χρυσή έσβα τόν ύδιο, αλλά άν έβγαίνει με δυσκολία, τότε γιά να τή γύνετα κεραιόρηση, κόβονταν και τό δάχτυλο. Ήταν συμφορά να έχεις χρυσή κορώνα και δάχτυλο. Όταν γύρισα στα Γιάννενα αναζήτησα και έβρηνα τὰ δάχτυλα Ζιαραβέλα, ήταν αυτοκηνγητιστές, τούς αλληπτήθηνα γιά τό ήσυχό ιδεελφού τους και τούς μίλησα γιά την άξιοσπερή και βαθιά άνόμπη στάση του.

Έυεΐνοι που άιχμαθιωτίστησαν σ' άλλης περιοχές

«Άφου μας ξαλάφρωσαν» λέει, από λεφτά, ρολόγια και μιάς έγκύουσα, μιάς μετάφερναν στις κοντινές πολιτείες Κασσαμά, Πηλιόχλη, Άλλά Σεχίρη κ.λ.π., περνώντας μας από διάφορα χωριά. Στις Ριζιριά μιάς γίνονταν η σχετική ύποδοχή, όπως σε σάς στο Ουσιάκ. Μόλις θγαίναμε λίγο έξω από τό χωριό, έφανήζονταν διάφορα συμφωνούσαν με τούς συνοδούς μας τό ποσό της άναλλαγής, με έζαν στη γραμμή κι αυτοί περνούσαν σαν σε έπιθεώρηση και έβλεπε έκείνον που προτιμούσαν, διάλεγαν δέ τούς πιο λεβέντες. Τόν ή τόν έβουσαν λίγο πιο πέρα, άκουγες σε λίγο σπαραχιάς κραυγές και ήταν όλο, τούς σκότωναν συνήθως με μαχαίρι. Αυτό έπαναλαμβάνον κάμποσες φορές μέχρι να φθάσουμε στην πόλη. Πολλά λεβέντες μίκαν έτσι. Σύμφωνα με τό Κοράνι τους, όσο περισσότερους ηνωμένους σκοτώσει ένας καλός μουσουλμάνος στη ζωή του, τόσο διάπλατα είναι γι' αυτόν η πόρτα του παραδείσου τους.

«Στό Κασσαμά, μου λέγαν, έναν δικό μας Ταγματάρχη, τόν έβουσαν από τὰ πόδια και τόν έσερναν σβαρμιστά στο γαλιανέρι, έβουρω του ο έχλος με ούρλιαχτά και κατάρες τόν χτυπούσε με ό,τι ήτο μέχρι που τόν άποτελείωσαν».

Λίγο καιρό μετά που γύρισα στην Ελλάδα, διάβηκα σε κάποιο ριδικό, ότι ένας από τούς αιχμαλώτους που είχαν γυρίσει στην Νουσοκομείο γιά έγχείρησης τακτοποίησης της άρρώθιας του. Τό έβη άποσπάσει τό πέος του τραβώντας το με σχινί ή με τανάλα.

Ο ίππουόμος ο Άλής

«Όσο πονηρός και άκαρδος ήταν ο Άλή Βαζφι, τόσο άντίστοιχο φιλάθρωπος ήταν ο ίππουόμος του ο Άλής. Από την πρώτη μέρα έβρησε τιμή του να 'ρχεται να μιάς έλέπει: καθημερινός και να μένει με καλά λόγια, προσφέροντάς τσιγάρα και κουλουράκια.

«Ένα άπόγευμα άργά μπαίνει στο δωμάτιό μας φανερά λαμπύρα και άναστατωμένος. «Γιατί τζιάνεμ (γροπητή, κρυφή, ψυχή μου) «τί φαίν τὰ καημένα τὰ γυναικόπαιδα!».

Είχαμε ιδεί κι έμεις πριν λίγο τη θλιθερή νεκροπομπή, ένα κοινό γυναικόπαιδα να διαβαίνουν σαν κοπάδι πρόβατα στο έβη, ξέρετε από πού και πόσες μέρες δρόμο, τὰ ρούχα τους καυλωμένα, τὰ πόδια τους οι περισσότερες γυμνά και πληγγωμένα, μίνα να περνώ τό μωρό στην άγκαλιά της και τό λίγο μεγαλύτερο να τόν άκούσει στο χέρι. Βάδιζαν σιγά σιγά, χωρίς ν' άκουε την παραμικρή καυστήρα χυμούσαν όπως έλέπονμε στις κηδείες.

Πού τίς πήγαιναν; Στο βάθος της Ανατολής, συνέγετα παρτίδα χρι που ν' άφήσουν τὰ κόκαλά τους έδώ κι εκεί. Στους κάμπους στις ρεματιές. Τις νύχτες που διενυχτέρευαν στα διάφορα χωριά ήσαν μούς, οι διακιμοί και οι άλλες θανατούστερες συνεχίζονταν.

Πρώτη φορά αντίκριξα τέτοια μακάβρια λιτανεία, ήταν έφιαλέτης.

Πόνεσε η καρδιά τού Άλή, τρέχει και βρίσκει δυο φραγκάκια, έβουρε όμως που να τὰ πρωτοδώσει με τὰ έδια του τὰ χέρια, δέν ήθελε κάνει διακρίσεις και τὰ έριξε άπάνω στο σωρό και έπαιον τόν περρίσε ύστερα σε μιάς να μιάς πεϊ τόν πάνο του.

(Συνεχίζεται)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο παπούς μου ο Γιαννάκης Λαζαρίδης, επειδή είχε έρθει σύνομιμος στο Κουκούλι από τή Μπαρμπά, δέν είχε πάρει γιά προίκα κενή μιά ιδιοκτησία σε κλαόδρα, χωρμυφισ και άμπέλιο. Την πέτοια ιδιοκτησία, τού έχουμε στο χωριό, τήν άποχτησε μόνος του. άγοράσει διάφορα κτήματα στο Κουκούλι. Τό μάρκι του ήταν ν' άποχτήσει το άμπέλι. Όλες οι οικογενείες είχαν τότε στο χωριό πολλά άμπέλια. Αυτός πήρε τήν άπόφαση να φκώσει καινούριο. Πριν λοιπόν από τό 1900 άγόρασε έναν τόπο πιο κάτω από τό χωριό μας, μαυρού άπο αυτό γύρω στα 5 λεπτά τής ώρας (120 μέτρο). Είχε ο τόπος αυτός έκταση περίπου 2 1/2 στρέμματα. Τόν τόπο τόν περιέφραξε με πούλυ καλά πετροχίτιο τοίχο, και καθώς έβρω φύτεψαν όρχικά στον τόπο αυτόν 3 χιλ. κλήματα. Καθώς δέ ξέρω από τούς προγόνους μου, τό άμπέλι αυτό στοιχίσε τότε γύρω στις 100 λίρες.

2. ΤΟ ΦΥΛΑΓΜΑ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΙΩΝ

Στο μωθικό μου χρόνια και γενικά κατά τὰ γυμνασιακά, κατά τό μήνα Σεπτέμβρη, όταν άρχισαν να ώρμάζουν τό σταφύλια, συνηθίζονταν να βοηθούμε τό ντραγάτι που χωριού στο φυλάγιο τών άμπελιών. Δέν έπορκούσε αυτός στή φυλάξη όλων τών άμπελιών του χωριού. Στο παλιότερα χρόνια ήταν κι άλλες «πλοισιά» με άμπέλιο γύρω από τό χωριό και λιγάκι πιο μακριά άπ' αυτό.

Ήταν μήνας Σεπτέμβρης. Δέ θυμουμε με ακρίβεια ποιά χρονιά ήταν. Θυμώμαι όμως πώς ήμουν μαθητής στο Γυμνάσιο και καρτερούσο να περάσουν οι μέρες γιά να κατεβώ στα Γιάννενα, που ή' άρχισαν τό μωθίματα. Άκρβώς κάτω άπο τό τελεσίμα όπίτια του χωριού μας καθόμαστον με τή μακαρίτισσα τήν Άννα Γεωργιότση ή' Μπισοτέικα κατά τής πρώτες νυχτερινές ώρες στο χωράφι τής Χούτανος και φυλάγαν τ' άμπέλιο μας, γιατί είχε κι αυτή στην τοποθεσία αυτή (Λωριό) άμπέλι κοντά με τό δικό μας. Δέ μλούσαμεν δυνατό γιά να μίν άκούμαστε. Άφουκραινόμεσταν όμως με προσηγή μίπως άκούσουμε κανένα οουμάλισμα άνάμεσα στα κλήματα. Μέσα στην ήσυχία τής νύχτας ακούονταν και οι παραμικροί θόρυβοι. Μονάχα τό μονότονο τραγούδι τών γυλιών (κικιδιών) άκούονταν μονότονα κατά τίς νυχτερινές χιονοπωριάτικες νύχτες κρ. κρ. και Κάπου κάπου όμως τήν τέτοιου είδους σιγαλιά τής νύχτας χολούσε η σποραχτική φωνή κανενός πούλιου άπό κείνα που κούρνιαζον στο κοντινό δάσος τής Μουσταλάς, όποτε βρισκονταν ξαφνικά άνάμεσα στο σποραχτικό πούλι. Άποτέλεσμα τού άγνώ για έπιζήρη τών λωιτανών άργονισμών στα δάση και στο βουνά. Εάφνιασμα μέσα στή

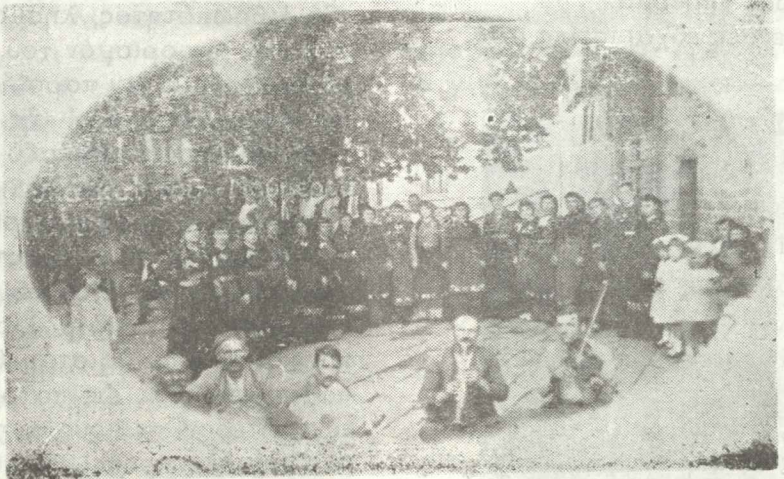
ΣΩΠΟΤΣΕΛΙΤΙΚΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΣΑΡΑΣ (ΜΠΑΣΑΡΑΣ)

σιγαλιά τής νύχτας η σποραχτική φωνή τών πούλιών που κοιμόνταν στο κλαρί κάποιου δέντρου τσάρ-τσάρ—τσάρρρρ! και σταματούσε ο σπαραγμός του μικρού πούλου, γιατί σταματούσε και η ζωή του...

3. «ΣΚΟΤΩΣΑΝ ΤΟ ΜΠΑΣΑΡΑΙΑΙ!...»

Φεγγάρι δέν ήταν στον ούρανό έκείνη τή βραδιά. Ή αστροφεγγιά έκυνε ένα άμυδρο νυχτερινό φώς στη σιγαλιά τής περιοχής. Τότε η μακαρίτισσα ή Κυρά - Άννα μου διηγήθηκε κάπως σιγαλά τὰ έξης: «Έτσι ήταν σαν άπόψε η βραδιά.

Πανηγύρι στο Σωποτσέλι πριν από 50 χρόνια

έδώ και πολλά χρόνια. Ήταν τέτοιος καιρός και φυλάγαν κοίτοτε τ' άμπέλια. Άλλά τότε ήταν φόβος άπό τούς κλέφτες και δέν καθόμαστον όξω στο χωράφι, όπως τώρα. Καθόμαστον και τὰ φυλάγαν άπο τό παραθύρι τού νοντά τού σπιτιού τής Χούτανος, που τότε είναι γκρεμισμένος. Έσένα ο παπούς σου δέν τό είχε φτιάσει άκόμο τ' άμπέλι σας. Τότε από πέρα από τό Σωποτσέλι άκούσαμεν κάτι φωνές και 3-4 ντουφεκιές. Λαχταρισάνα γιά μιά στιγμή κι άρχισε να χτυπάει η κομπάνα στο Σωποτσέλι και στή στιγμή πετάχτηκαν κάτι φλόγες που φώτισαν τό Σωποτσέλι. Κατάλαβαν πώς κάποιου σπιτιού κόνταν στο Σωποτσέλι. Σε κάμψη όμως ώρα, άφου ήσυχάσε η κομπάνα και είχε κατακάσει η λάμψη και δέν άκούονταν πιά σκούγγματα, κούστηκε καθαρά μιά δυνατή φωνή από πέρα από τό Σωποτσέλι, που έλεγε: «Σκότωσαν τό Μπασαράι! Σκότωσαν τό Μπασαράιά! Τότε φύγαμον άπό δω άπό τ' άμπέλι λαχταρισμένοι και πήγαμον στα σπιτία μας. Τήν άλλη μέρα μάθωσαν στο χωριό μας, πώς είχαν μπει οι κλέφτες στο Σωποτσέλι, ότι σκότωσαν τό Μπασαρά και ότι τού έκοψαν και τό σπιτί...».

4. ΟΙ ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΗΓΕΣ

Πέρασαν άπό τότε που μου είχε πεί η μακαρίτισσα η Άννα Γεωργιότση τό παραπάνω πολλά χρόνια. Περισσότερα άπό 50, ίσως και 60

ώς τὰ σημερία. Ή καλόκαρδη αυτή γριά πέθανε έδώ και πολλά χρόνια. Τό άμπέλι τής δέν άπείχε πιά, κι όπως και τό δικό μου και όλα τὰ άλλα του χωριού. Με άπ' τὰ όνόματα άπό τούς παλιούς ιδιοκτήτες άναφέρονται. Γενική άλλαγή έχει έρθει σε όλα τὰ πράγματα. Έγώ έγινε δάσκαλος, έγινε και συνταξιούχος έδώ και 20 χρόνια. Γέρασα πιά. Στο μυαλό μου όμως έχει παραμείνει ζωηρή η διήγησή τής μακαρίτισσας τής Κυρά - Άννας και ιδιαίτερα έκείνο τό «σκότωσαν τό Μπασαρά!σα!!».

Σά συνταξιούχος πιά άσכולούμαι

ναί είσήλθον εις τήν κώμη Σωποτσέλιον και διημύθησαν εις τήν οικίαν τού άποτυχού Ι. Βασσαρά, ένός τών εύπορωτών του Ζαγορίου κατοίκων. Ούτος άντίστη ήρωικά και οι σφαίροι του δέν άφιναν αυτούς να πληρώσουν. Τότε οι κακούργοι προσέτρεξαν εις τό εκεί

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

παντοπωλείου και λαβόντες 4 τενεκέδες πετρελαίου ήλειψαν τας θύρας και άλλα μέρη τής οικίας και ύπως έπιρπόλησαν αυτήν. Οι έν αυτή ιδόντες τό κίνδυνον εξήλθον διά μυστικής ύπόνομου, ο δυστυχής Βασσαράς, βλέπων τήν οικίαν του καισόμενην και άγανακτών, έπιρπολόησε κατά τών κακούργων, οίτινες άντιπροβολήσαντες κατά τής λάμψως του όπλου του, έπέτυχον αυτόν εις τήν κεφαλήν και άφρον νεκρόν. Οι κακούργοι ώρμησαν εκεί και έσκόλευσαν τό νεκρόν εύρόντες έπ' αυτού 480 λίρας, μεθ' ο ήλήθον εις τήν οικίαν άλλου εύπόρου, τού Γ. Γούγου και ήρξαντο διά πελέκων να θραύσιν τας θύρας. Οι έν αυτή εκρεμάσθησαν ο εις μετά τόν άλλον εκ τινος παραθύρου και έσώθησαν. Οι κακούργοι είσήλθον, συνέτριψαν τό πάντα και άφήρεσαν πάν ό,τι εύρον έν αυτή εις χρήματα και πράγματα και είτα μεταβάντες και εις τό παντοπωλείον και αφαιρέσαντες και έξ αυτού πάν ό,τι έχρησίμευεν αυτοίς και 280 λίρας, ήλήθον έν θριάμβω και άνενοχλήτου».

Κατά τίς σχετικές πληροφορίες που ήήρα έδώ και πολλά χρόνια άπό ήλικιωμένα άτομα, μπακάλης ήταν τότε στο Σωποτσέλι ο Άλέξης Οικονόμου, άπό τή Μπούλση, πατέρας τού Κ. Στέφου Οικονόμου, που χρημάτισε γιά πολλά χρόνια και έξακολουθεί και σήμερα να είναι Πρόεδρος στή Μπούλση.

5. ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ Ο ΜΠΑΣΑΡΑΣ (ΒΑΣΣΑΡΑΣ)

Ο Ιωάννης Βασσαράς είχε γεννηθεί πολύ πριν άπό τό 1850 στο Σωποτσέλι τού Ζαγοριού. Άγνώστο όμως πότε. Οπως όλοι οι Ζαγορίσιοι τότε, έτσι κι αυτός ήρθε από νέος τό δρόμο του ταξιδιού. Στή Ρουμανία ταξιδεύτηκε. Είχε παντρευτεί με τήν Άγοθή, κόρη κάποιου καλλιού Πανταζή, από ποιο χωριό δέν ξέρουμε. Ίσως αυτή να ήταν άπό τό γένος Παναγιά από τό Μοναστήρι. Δέν υπάρχουν σχετικά στοιχεία γιά τό ζήτημα αυτό. Είχε πάρει και τή γυναικία τού ο Μπασαράς μαζί του στο ταξίδι. Δέν είχαν άποχτήσει παιδιά. Άφου έκαστος άρκετά χρόνια στο ταξίδι και ύστερα από σκληρή δουλειά, άποχτησαν άρκετά χρήματα. Ο κύριός τους όμως γιά τήν πατριδα ήταν πολύ μάλαος και γι' αυτό, πριν τούς πάσουν τὰ γράμματα, άποφάσισαν να γυρίσουν στο Σωποτσέλι. Ήθελαν να περάσουν σ' αυτό με ήσυχία τὰ υπόλοιπα χρόνια τής ζωής τους, διαθέτοντας τόν πλούτο, που τούς χάρισε ο Θεός σε άνασθεργούς σκοτούς και βλάχοι και 10—12 άλβα-

ΕΝΑΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Ι. ΛΑΜΠΡΙΔΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΝΑΤΥΠΩΘΕΙ

Όταν έγινε η ανατύπωση από την Ε.Η.Μ. της πολύτιμης προσφοράς του Ιω. Λαμπριδῆ στην "Ηπειρο, μερικά ποιήματά του παραλείφθηκαν, γιατί δε βρέθηκαν, μολοντί επίμονα ζητήθηκαν για να συμπεριληφθούν στην ανατύπωση.

Σ' αυτά που δεν ανατυπώθηκαν ήταν και ένας λόγος που εκφωνήθηκε το 1872 στην Εὐαγγελίστρια τῶν Ἐπάνω - Σουδενῶν κατὰ τὴν ἀνακομιδὴ τῶν ὁσῶν τοῦ Χατζῆ - Καλλινίκου, Σουδενιώτη καλόγηρου, ὁ ὁποῖος πολλὰ εἶχε προσφέρει στὸ χωριὸ του.

Ἀξίζει νὰ ἰδεῖ καὶ πάλι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας. Τὸ εὔρημα πού ἦταν ἀποτεθειμένο σὲ κάποια θιβλιοθήκη καὶ φυλάγονταν τὸ ὀφείλουμε στὸ συν. δάσκαλο κ. Νικ. Παπα-νικολάου ἀπὸ τὸ Τσερβάρι. Τὸ ἔδωσε πρόθυμα.

Γι' αὐτὸ τοῦ ἐκφράζουμε τὶς θερμὲς εὐχαριστίες μας.

Σ.Δ.Λ.

Λ Ο Γ Ο Σ

Ἐκφωνηθεὶς τῆ 5 Ἰουνίου 1872 ἐν τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ

ΧΑΤΖΗ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

παρὰ τοῦ Ἰω. Λαμπριδῆ Διδάκτορος τῆν Ἱατρικὴν

—***—

«Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων»

Δεῦτε, δεῦτε συγχωριανοὶ μου, ἀποδώσωμεν τὸν προσήκοντα τῆς εὐγνωμοσύνης φόρον εἰς τὸν πρό πέντε ἐτῶν εἰς τοὺς οὐρανούς ἐξ ἡμῶν μεταστάντα ἡμέτερον Χατζῆν Καλλινίκον, τὸν εὐεργέτην τῆς ἰδίας ἡμῶν ταύτης πατρίδος, τὰ Ἄνω Σουδενά. Δεῦτε καθηγούμενε τῆς Μονῆς ἡμῶν Γαβριήλ μετὰ τῶν αἰδεσιμωτάτων τούτων ἱερέων καὶ πάντων ἡμῶν, δεῦτε ὑψώσωμεν χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν ὕψιστον ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου. Δεῦτε παῖδες, ἀκούσατε τὸν θίον καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἵνα παραδώσητε ταῦτα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Δεῦτε χῆραι καὶ ὄρφανά, κατασπασθήτε τὰ ὀστά τοῦ συντελοῦντος πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ταλαιπωριῶν ὑμῶν Χατζῆ Καλλινίκου. Δεῦτε εὐποροὶ τοῦ χωρίου μας, ἐκτιμῆσωμεν τὴν ἐπίζηλον ταύτην τελετὴν καὶ διαθέσωμεν μέρος τῆς περιουσίας ἡμῶν, ἵνα συναποθαναιτωσῶμεν μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Χατζῆ Καλλινίκου.

Σήμερον ἐν τῇ ἀνακομιδῇ τῶν ὁσῶν τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου τελεῖται μνημόσυνον ὑπὲρ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ προσεκλήθην δὲ καὶ ἐγὼ παρὰ τοῦ ἀξιωτίμου Κ. Κων. Γαλάνη, ἀντιπροσωπεύοντος τοὺς ἀξιολόγους τῆς διαθήκης τοῦ Χα. Καλλινίκου ἐκτελεστάς, ἵνα ἐν τῇ ἐπισημῇ ταύτῃ διὰ τὸ χωρίον μας τελετῇ ἐκφωνήσω λόγον ἐπάξιον τῶν φιλανθρώπων τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος διαθέσεων. Ἐπειδὴ δὲ τὴν σπουδαίαν ταύτην καὶ τιμητικὴν πρόσκλησιν ἔλαθον, ὡς γνωστὸν, καθ' ὁδὸν ἐξ Ἰωαννίνων χάριν ἱατρικῆς ἐπισκέψεως κόρης διασώμενης τῆς Ἀλθονίας εὐπατρίδου διευθυνόμενος εἰς Δέλθινον, ὁπόθεν μόλις χθὲς ἐπανήλθον, διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνήθη ὡς ἐπεθύμουν λόγον νὰ συνθέσω πρὸς ἔπαινον τῶν μεγάλων ἀρετῶν τοῦ εὐεργέτου ἡμῶν Χατζῆ Καλλινίκου διὸ καὶ τῆς ἐπιχειρίας τῶν εἰδημόνων δικαιοῦμαι νὰ τύχω.

Τὸ μνημόσυνον τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου δὲν γίνεται μόνον ὥπως συνήθως ἵνα ἡμεῖς ἀντ' αὐτοῦ, μὴ προλαθόντες, χρέη του πρὸς τὸν θεὸν ἐκπληρώσωμεν γίνεταί καὶ πρὸς ἔπαινον τῶν ἐπιζήλων αὐτοῦ διαθέσεων ἵνα καὶ ἄλλοι, κρείττονες αὐτοῦ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀνάπτυσιν, μιμηθῶμεν τὰς θεαρέστους αὐτοῦ πράξεις διὸ δίκαιον εἶνε κατ' ἔτος καὶ ἐπισημως ὁ Χατζῆ Καλλινίκος μετὰ πάντων τῶν εὐεργετῶν τοῦ

χωρίου μας νὰ μνημονεύονται, ἵνα εὐκολώτερον οἱ ἐκλεκτοὶ εἰς τὴν μίμῃσιν τῶν καλῶν ἔργων προσέρχονται, Δίκαιον εἶναι λέγω πάντων τὰ ὀνόματα, ἡγουμένου τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου, νὰ ἐγχαραχθῶσιν ἐπὶ στήλης, πρὸ τοῦ Σχολείου ἡμῶν στηθησομένης ἵνα παραδοθῶσιν εἰς τὴν αἰωνιότητα, καὶ ἵνα παδοῦς πλείστους προσκλήσωσιν!

Ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς ἀθάνατος καὶ σώματος φθορῆς συνίσταται καὶ καθὼς δύο οὕτως εἶπεῖν διάφορα στοιχεῖα τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦσιν, οὕτω καὶ πάσαι ἡμῶν αἱ πράξεις εἰς δύο κυρίως σκοποὺς ἀποβλέπουσι, τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος καὶ τὴν τῆς ψυχῆς. Ἄλλ' αἱ πρὸς θεραπείαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν πράξεις εἶνε ἀναγκαϊότεραι τῶν τοῦ σώματος. Διότι αὐτὰ μὲν ἀποβλέπουσιν εἰς ἐπίκαιρα, ἐκείναι δὲ εἰς αἰώνια. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τῆς ψυχῆς θεραπεία περιουτέρους μόχθους καὶ κόπους ἀπαιτεῖ, διὰ τοῦτο μέγα μέρος τῆς ἀνθρωπότητος, λησιμονοῦν τὴν διπλὴν του φύσιν, λησιμονοῦν τὸν προορισμὸν του, εἰς τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας, ἂν μὴ ὀφείλει, μόνον παραδίδεται. «Σκολιὰ ἢ πρὸς ἀρετὴν ἀγοσα ὁδός». Διὸ καὶ οἱ τῆς ψυχῆς θεράποντες εἶναι ἀξίεπαυτοι, εἶναι θαυμαστοί. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ ἡμέτερος Χατζῆ Καλλινίκος, παριδὼν πολλὰς τοῦ σώματος του ἀνάγκας πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ψυχῆς του.

Ἐκαστος χάριν ἑαυτοῦ, τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν μελλουσῶν ἰσως ἀναγκῶν του δικαίως πρὸς ἀπόκτησιν πλοῦτος ἐργάζεται. Διὸ μάλιστα ἡμεῖς οἱ Ζαγορίσιοι πάντα κῆπον καὶ μόχθον ὕφιστάμεθα, πάντα κίνδυνον καταφρονούμε, πᾶσαν στέρησιν, ὡς πατρίδος, οἰκογενείας, δοκιμάζομεν, ἵνα εὐκολώτερον περιουσίαν ἀποκτήσωμεν. Ἄλλ' ἡ ἀπόκτησις πλοῦτου δὲν πρέπει νὰ γίνηται μόνον χάριν τῶν ἰδίων ἡμῶν οἰκογενειῶν. Διότι πάντες ἐκτὸς τῶν ἰδίων ἡμῶν οἰκογενειῶν ἔχομεν καὶ κοινὴν τινὰ οἰκογένειαν, τὴν πατρίδα, ὑπὲρ ἧς ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν καὶ πολλὰ νὰ θυσιάσωμεν. Ἐκαστὸς τῶν ἰδίων ἡμῶν ἀδελφῶν ἔχομεν καὶ ἄλλους, τὸν πλησίον μας, ὑπὲρ οὗ ἔχομεν καθῆκον νὰ φροντίζωμεν. Διὰ τοῦτο ἕκαστος ὀφείλει τὴν συνδρομὴν τῆς πατρίδος του, τὴν φροντίαν τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπαραιτήτων χρέος του νὰ θεωρῇ. Ὅπως ὁ μὴ περιθάλπων γονεῖς, ὁ μὴ φροντίζων περὶ τῶν ἑαυτοῦ, δικαίως κατηγορεῖται καὶ στιγματίζεται, οὕτως καὶ ὁ μὴ βοηθῶν ἐκ τοῦ περισσεύματος τὴν ἰδίαν του μάλιστα πατρίδα δικαιοτέρως πρέπει νὰ δνειδίζηται καὶ εἰς τὴν ἀθάνατον μνήμην τοῦ αἰσχούς καὶ τῆς ὀργῆς νὰ παραδίδηται. Μεταξὺ δὲ τῶν συναισθανθέντων καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ταῦ ὑποχρεώσεις συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἡμέτερος Χατζῆ Καλλινίκος, δαπανῶν καὶ ζῶν χρηματικὸν του ποσὸν διὰ τοῦτο ἕκείνου τὸ καλόν, ἐνῶ τὸ πλεῖστον τῶν εὐεργετῶν μετὰ θνήσκον συνήθως καὶ τὴν κτήσιν περιουσίας μεγάλης χρησιμοποιοῦσιν αὐτήν.

Αἱ περιουσίαι διὰ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος τῶν ἀνθρώπων συνήθως μετ' ἀθάνατον διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ καλὸν διατίθεται. Ἄλλ' ἔπειδὴ καὶ ἀβεβαιότης τῆς ἐκπλήρωσεως τῶν διαθέσεων ἡμῶν ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων ὑπάρχει, διὰ τοῦτο συμφέρον εἶναι, ἵνα ζῶντες τοῦτο ἢ ἐκεῖνο κατὰ τὴν προαίρεσίν σας διαθέσητε ἐπὶ τισιν ὄροις. Ἄν οὕτως Κύριοι, ἔκαμνον ὃ τε ἐκ μητρὸς πάππος μου, ὁ αἰδεσιμωτάτος Σακελλάριος Παπα-Ζώης καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Μηχαήλ, θεοσεβῶς καὶ ὀδοῦ τοῦ σημερον καὶ πάντοτε θὰ συνυμνοῦντο μετὰ τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου καὶ τῶν ἄλλων. Ζῶν, φίλῃ μου, ζῶν δρῶν τὸν σκοπὸν τῆς περιουσίας σου, ζῶν ταύτην ἐξασφάλισον διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ καλόν, καταθέτων ταύτην εἰς χεῖρας εὐνοειδῆτους καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἔκαμεν ὁ Χατζῆ Καλλινίκος. Διὰ πράξεώς μου τίνος μετ' οὐ πολὺ θὰ φωτίσω τοὺς βουλομένους νὰ ἐξασφαλίσωσιν τὴν διάθεσιν των.

Πάντες μὲν περιουσίαν νὰ ἀποκτήσωμεν ἐπιθυμοῦμεν

ἀλλὰ δὲν ἐπιτυγχάνομεν ὅλοι. Διότι πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς πρὸς τὴν οἰκονομίαν δραστηριότητα καὶ τιμιότητα ἐν ταῖς συναλλαγαῖς, ἀπαιτοῦνται πολλάκις καὶ περιστάσεις πολλὰ καὶ διάφοροι, τὰς ὁποίας πάντες εἰς τὸ στάδιον τοῦ θίου ἡμῶν δὲν ἀπαντῶμεν. Δικαίως λοιπὸν πάντες οἱ τὸ περισσεύμα αὐτῶν χάριν τῆς ἀνθρωπότητος διαθέσαντες, θεωροῦνται ἴσοι παρὰ τε θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὁ ὀβολὸς τοῦ Ἰωάννου Καμῶφα, τοῦ Ἀ' Δόνου, τῆς Δέσπωσης Λάμπρου, τῆς Ἀργυρῆς Ἀ. Δελιγιάννη, τῆς ἀοιδίμου καὶ φιλότατης μητρὸς μου, τῆς Στασινῆς Πριμικήρη, τοῦ Κ. Καμθίτη, τοῦ Ἰ. καὶ Ἐλένης Γκαλέστη, τῆς Ἐλένης Λαζάρου, κ.τ.λ. ἰσοδυναμεῖ ταῖς πολλαῖς ἐπεργεσίαις τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου καὶ τῶν αὐταδελφῶν Π. Πισμίσση καὶ Β. Τατάνη, σπουδαίων τοῦ χωρίου μας εὐεργετῶν, ἀνδρυσάντων χάριν τοῦ κοινοῦ ὀμβροδόκετας. Ἄλλὰ τὸ μὲν ὄνομα τῆς Ἐλένης π.χ. Κοράκη ἐν ὧραις μόνον τοῦ ἔτους μνημονεύομεν, τὸν δὲ Χατζῆ Καλλινίκον πάντοτε. Πολλὰ εἶχον οἱ Ριζάραι καὶ Βικο-Δουμαῖοι, πολλὰ καὶ χάριν τοῦ πλησίον των ἔπραξαν ὅσα ὃ' εἶχεν ὁ ἡμέτερος Χατζῆς Καλλινίκος πάντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐγκατέλειπεν. Ἄν περισσότερα εἶχεν, μεγαλῆτερα καλὰ ἀναμφιβόλως καὶ θὰ ἔκαμεν.

Πολλοὶ περιουσίας μικρὰς ἢ μεγάλας πρὸς φιλάνθρωπα ἔργα ἐγκατέλειπεν ὀλίγοι δ' ὅμως προσφόρους ταύτας διέθηκαν. Αἱ περιουσίαι, Κύριοι πρέπει νὰ διατίθωνται κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας. Πᾶσαι μὲν αἱ φιλάνθρωποι διατάξεις εἶναι θεάρεστοι αἱ προσφορώτεραι ὅμως εἶναι ἐπιζηλότεραι καὶ ἀξιοπαινετώτεραι. Ἡ σύστασις καὶ διατήρησις ἐν Ἀλθονίᾳ Σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων εἶναι ἀποτελεσματικώτερα τῆς ἀνιδρύσεως ἥδη ἐν Ἀθῆναις Ἀκαδημίας ἢ φροντίς περὶ σχηματισμοῦ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου πρὸς μισθοδότησιν τοῦ κλήρου εἶναι προσφορώτερα τῆς πρὸς ἀνεργεῖν ἐκκλησιῶν. Ὁ συνεισφέρων πρὸς συντήρησιν Παρθεναγωγείου ἐν τινὶ χωρίῳ ἢ σχολείῳ Ἀλληλοδιδασκατικῷ καλὸν πράττει ἐπωφελέστερον τοῦ διατηροῦντος δύο π.χ. νέους ἐξ ἄλλου χωρίου ἐν τινὶ Γυμνασίῳ ἢ καὶ ἀνωτέρω ἐκπαιδευτικῷ καταστήματι. Ὁ φροντίζων περὶ ἰσοπεδώσεως καὶ ἐξομαλύνσεως τῶν ἐντὸς τοῦ χωρίου του ὁδῶν πράττει καλλίτερα τοῦ ἀπωτέρας ὁδοῦ διορθῶντος. Ὁ βοηθῶν πλουσιοπαρόχως κεντρικὰ μέρη καθίσταται χρησιμώτερος τοῦ προικοδοτοῦντος μέρη ἀπώτερα. Ὁ κληροδοτῶν τόπους, διαφοροτρόπως κληροδοτηθέντας παρέχει πολὺ μικροτέρων ὀφελείων τοῦ προσφέροντος εἰς τόπους καὶ πόλεις ἐν ληθαργίᾳ ἔνεκα πενίας ὄντας. Ἐὰν εἰσηκούσῃ, θὰ παρεκκίνησιν τοὺς βαθυπλότους Ἠπειρώτας νὰ ἐξαγοράσωσιν τὰς γαίας τῶν λαῶν τῆς ἄλλοτε εὐάνδρου Ἠπειροῦ καὶ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτοὺς ταύτας. Ἴδου μέσον, δι' οὗ ὁ ἀναξιοπαθὴς οὗτος λαὸς θὰ εὐημερήσῃ καὶ θὰ προοδεύσῃ ἢ σύστασις Σχολείων ἐν χωρίοις, ἔθια ἀπόλυτος τροφῆς ἀνάγκη καὶ ἐνδύματος ὑπάρχει, δὲν καρποφορεῖ.

Ἴδου ἐν συντομίᾳ καὶ ὁ θίος τοῦ Χατζῆ Καλλινίκου.

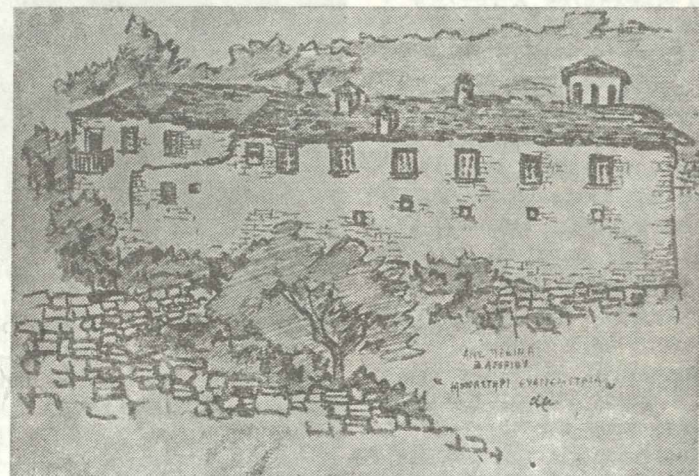
Ἐγενήθη κατὰ τὸ σωτήριο ἐτος 1793 ἐκ συνήθων γονέων, ἀναθρεψάντων αὐτόν, ὥπως ἀπήθουν αἱ σκοτεινὲς ἐκεῖναι ἔποχαί. Περὶ τὸ 20ον τῆς ἡλικίας του ἔτος ἔρχεται εἰς γάμου κοινωνίαν μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Ζήσης Μυλά, καὶ περὶ τὸ 23ον τὸ ὕψηλόν τῆς ἱερωσύνης ἐπάγγελμα ἀσπάσεται. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕψιστον αὐτὸ ἐπάγγελμα, ἢ ἱερωσύνη, δυστυχῶς μέχρι τοῦδε δεόντως δὲν ἀνταμείβεται, ὁ Χατζῆς Καλλινίκος ἠναγκάσθη ὥπως συνήθως συμβαίνει, νὰ μετέρχηται ἑλπιῶσα πρὸς τὴν ἱερωσύνην καὶ μικρὸν τι ἐμπόριον μετὰ πολλῶν ζήλου, χάριν τοῦ ὁποίου κατὰ τὸ ἔτος 1818 τὴν τε Κέρκυραν καὶ Τεργεστήν ἐπεσκέφθη. Ὁ Χατζῆς Καλλινίκος μετὰ τὸν πρόωρον θάνατον τῆς τε συζύγου αὐτοῦ καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν τέκνων, ἐν ἐνὶ ἔτει ἀποθανόντων, ἐκ φιλάνθρωπίας ἐπιθέτησε τὸν Λάζαρον Καρακίτσου, τοῦ ὁποίου τὴν πολυμελῆ οἰκογένειαν σπουδαίως ὑπεστήριξε καὶ ἀνέθρεψε. Ἀξίον δὲ σημειώσεως εἶνε, ὅτι καὶ τὸν συγχωριανὸν μας Κ. Παναγιώτην Λαζαράν, ἱατρὸν ἐν Κερκύρᾳ, ἐν ταῖς κατὰ τὴν Γαλ-

λίαν σπουδαῖς μικρὸν τι συνέδραμεν.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀνευ περιστάσεων παρέχονται καὶ τὰ ἐπίζηλα αὐτῶν προτερήματα συναπλότουνται. Ἐὰν ὁ Χατζῆς Καλλινίκος ἐγεννήτο ἐν ἐμπορικῇ τινὶ πόλει, ἐὰν πρόωρος δὲν κατελαμβάνετο ὑπὸ οἰκονομικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐταξείδευτο, θεβαίως διὰ τῆς δραστηριότητος, οἰκονομίας, φιλοτιμίας καὶ εὐφύας αὐτοῦ οὐ μόνον πλοῦτη, πολλὰ θὰ ἐκέρδιζεν, ἀλλὰ καὶ μέγας τοῦ ἔθνους εὐεργέτης θὰ ἀνεδεικνύετο.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Γρηγορίου δυναμένου πλουσιοπαρόχως τὸ χωρίον ἡμῶν νὰ εὐεργετήσῃ, οὐδὲ ὅπως ὃ' αὐτὸ ἔνεκα τῆς συνήθους ἐμφύτου καλογερικῆς ἀδιαφορίας τοῦ ὀφελήσαντος, ἔνεργεῖα ἰδίως τῶν Κ.Κ. Ἀναστασίου Γκαλατσίδου καὶ Δημητρίου Σάντα, καὶ ψήφῳ κοινῇ τῶν χωριανῶν ἡμῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1853 ἡγούμενος τῆς Εὐαγγελιστρίας ἡμῶν προχειρίζεται «Ἀρχὴ ἄνδρα δαίκνυσι».

Ὁ Χατζῆ Καλλινίκος τὰς ἡνίας τῆς ἡγουμένης λαβῶν, ἤρξατο ὀφελιμώτατος εἰς τὸ χωρίον μας νὰ καθίσταται. Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὑπόσχεται, ὅτι θὰ συνδράμῃ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς μονῆς τὴν Σχολὴν μας με 4500 γρῶσ. ἔτησίως, ὅπερ καὶ ἐγένετο, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ γίνηται καὶ θὰ γίνηται μέχρις συντελείας τοῦ αἵωνος διότι οὗτος ὁ προ-

ρισμὸς τῶν Μονῶν. Χάριν δὲ ψυχικῆς σωτηρίας, περιεργείας καὶ προσκλήσεως ἀπύρονης περισσοτέρας μετέθη ὁ Χατζῆς Καλλινίκος κατὰ τὸ ἔτος 1856 εἰς τὴν Ἁγίαν γῆν, τὴν Ἱερουσαλήμ, ὁπόθεν δι' Ἀθηνῶν ἐνταῦθα ἐπανήλθε. Ὀνειρον αὐτοῦ πάντοτε, Κύριοι, ἦν ἡ συνδρομὴ τοῦ πλησίον του καὶ ἡ διαίωνα ἐπομένως τοῦ ὀνόματός του. Διὰ τῆς εὐγενεῖας ταύτης μονομανίας τοῦ ἐτιμῆθι δεόντως παρὰ διαφορῶν σημαντικῶν ἐν Ἀθῆναις προσώπων, ἄπερ μετ' ἐμοῦ, σπουδάζοντος ἐν τῇ Ριζαρίῳ Σχολῇ τότε, ἐπεσκέφθη. Ἀναλαβὼν δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1860 καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς δευτέρας ἡμῶν Μονῆς τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἤρξατο ἐκ τῶν περισσευμάτων ἐκεῖνης καὶ τῆς ἐμφύτου αὐστηρίας αὐτοῦ οἰκονομίας διαφοροτρόπως τὸ χωρίον μας νὰ εὐεργετῇ. Οὕτω λοιπὸν βαθμηδὸν νεκροταφεῖον ἀνεγείρει, ὁδοὺς διορθοῖ, γεφύρας ἐπισκευάζει, λιθοστρώτους ἡμῖν δρόμους ἐπεκτείνει, τὴν Μονὴν καλλωπίζει, πτωχοῦς βοηθεῖ κ.τ.λ. κ.τ.λ. Ἀποθανὼν ὁ Χατζῆς Καλλινίκος κατὰ τὸ σωτήριο ἐτος 1867 Ἰουνίου 26 ἐγκατέλειπεν διὰ διαθήκῆς του ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν ἐξ ἧς ἐτήσιως 404 δραχμᾶς προέρχονται. Ἐκ τῶν 404 τούτων δραχμῶν 200 ἐτήσιως εἰς πτωχοῦς οἰκονομίας διανεμόνται, 25 δραχμαὶ δίδονται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ παρ' αὐτοῦ υἱοθετηθέντος Λαζάρου, αἱ δὲ ἐπίλοιποι χρησιμεύουν πρὸς ἐπιδιόρθωσιν δρόμων, φρεάτων κ.τ.λ. Τῆς διαθήκης του δὲ ἐκτελεστάς διώρισεν τὸν κατὰ καιροὺς ἐπίτροπον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τὸν Κ. Ν. Ἰωαννίδην ἐν Ἀθῆναις, τὸν Κ. Ἰωάννην Κότσην ἐν Κερκύρᾳ καὶ τὸν Λεωνίδην Λαζάρου. Καὶ μέχρι μὲν τοῦδε αἱ διατάξεις αὐταὶ κατὰ γράμμα πληροῦνται χάρις καὶ τοῦ ἐντίμου Κ. Κ. Γαλάνη ἑλπίσωμεν δὲ, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐντεῦθεν ὅλη εἰς τοὺς Ἐλεοφάγους μου δὲν θὰ δοθῇ. (Συνεχίζεται)

Λαογραφικά Ζαγορίου

Ο ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ

— Τὸν θυμάμαι τὸ Σχολάρχη. Ἔχει εὐγενικὰ φρονήματα. Καὶ μόνιμο χαμόγελο πάντοτε στὰ χεῖλη του. Καλοσυνάτη ἡ ματιά του κ' ἡ μορφή του συμπαθητικὰ. Κεφαλάκι γκριζωπὸ, μ' ἐλαφρὰ κλίση πρὸς τ' ἄριστερά. Καὶ καλοχτενισμένο μὲ φιλό χτενάκι καὶ μαλλὶ κολλημένο στὸ πλάι. Γυαλιὰ ἀσπρα μὲ λευκὸ συρματίνο σκελετὸ. Καλοντυμένος καὶ φρεσκοσδερωμένος, δάδιζε πάντα, κρατώντας στὸ δεξιὸ του χέρι ἕνα κομψὸ καὶ κατὰμυρο μασατουγάκι.

Τὸ πέρασμά του, καθὼς κινηφόριζε, κἀθε πρωτὸ, ἀργὰ καὶ προσεκτικὰ στὰ καλνερμία τοῦ χωριοῦ, προκαλοῦσε σεβασμὸ.

Αὐτὰ κ' ἄλλα πολλά, μὰς ἔλεγε ὁ Ἀγγελῆος ἀπ' τὸ Ζαγόρι, ἐκεῖ, στὴ χαγιάτα τοῦ χωριοῦ, μπροστὰ στὴν πετροπελεκητὴ τὴν ἐκκλησιά, μὲ τὸ πανόρι τῆς καμπαναριῶ καὶ τὸ καταπράσινο ἔλατο, ποὺ ὀρθώνονταν μακροσώπῳ - καμαρωτὸ στὸ μεσοχώρι.

Ἦταν ἡ περίοδος τοῦ 18. Τὰ χρόνια τοῦ ἀποικεισμοῦ. Ἄσος παγκόσμιος πόλεμος. Τότε πρὸς ὁ λαὸς, ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν ἀνέχεια, ἔλεγε «τὸ φομὶ φομάκι».

Στὰ χωριά, στὸ μεσοχώρι, στὸν πλάτανο, στὰ καφενεῖα, «στὰ σοκάκια καὶ τὶς ρούγες», φέσια κώσμος. Κώσμος ντόπιος, μόνιμος, ἔκπρὸς ἀπ' τοὺς ταξιδευμένους ποὺ ἔλειπαν. Κώσμος, ποὺ κρατιόταν γερὰ ἀπὸ τὴς ρίζες τῶν προγόνων του. Ἐνας κώσμος, ποὺ μάλιστα πρὸς πενταετίας εἶχε ἀποτινάξει, ἀπὸ τὸ σβέρο του τὸν αἰθίο ἐκείνο τουρκικὸ ζυγὸ.

Βλέπετε, τὸ Γουδί τοῦ 1909, εἶχε κάνει τὸ θάμα του, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ γροπὴ καὶ ταπεινώση τοῦ 1897. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ '97, ζέστανε τὶς ψυχὰς τῆς «Παλιᾶς Ἑλλάδας». Τὶς ἀφύπνισε ἀπὸ τὴ χαλνώση. Δημιούργησε ἠθικὴ ἔξαρση καὶ ἀνάταση ψυχῶν. Δυνάμωσε τὴν ἀγωνιστικότητα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Καὶ μὲ τὴ διορατικότητά, τὴν ὀργάνωση καὶ διεξαγωγή τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τὶς ἰκανότητες καὶ τοὺς διπλωματικούς χειρισμούς τοῦ Ἐλευθ. Βενιζέλου, κατατροπώθηκε ὁ προαιώνιος καταχτητὴς στὰ διάφορα «Μεζιζάνια» τοῦ ὑπόδουλου ἑλληνισμοῦ. Ἦταν ἡ εποχὴ ποὺ θαυματουργήσαν τὸ ἀκαταμάχητο ἔθλο τοῦ Ἑλληνισμοῦ ποὺ λέγεται «Ἑθνικὴ ἐνότητα».

Οἱ «παλιολαδίτες» πολέμησαν σὰ λιοντάρια, μαζὶ μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ στρατοῦ. Ὁ καθένας στὸ πόστο του. Ἄλλοι στὸ στρατιωτικὸ χαρακτὴ καὶ ἄλλοι στὸν πολιτικὸ καὶ διπλωματικὸ στίβο. Τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ γεγονότα, προκάλεσαν τὸ θαυμασμὸ τῆς Ἑυρωπαϊκῆς διπλωματίας, γιὰ τὶς στρατιωτικὲς καὶ διπλωματικὲς ἱκανότητες τῶν Ἑλλήνων.

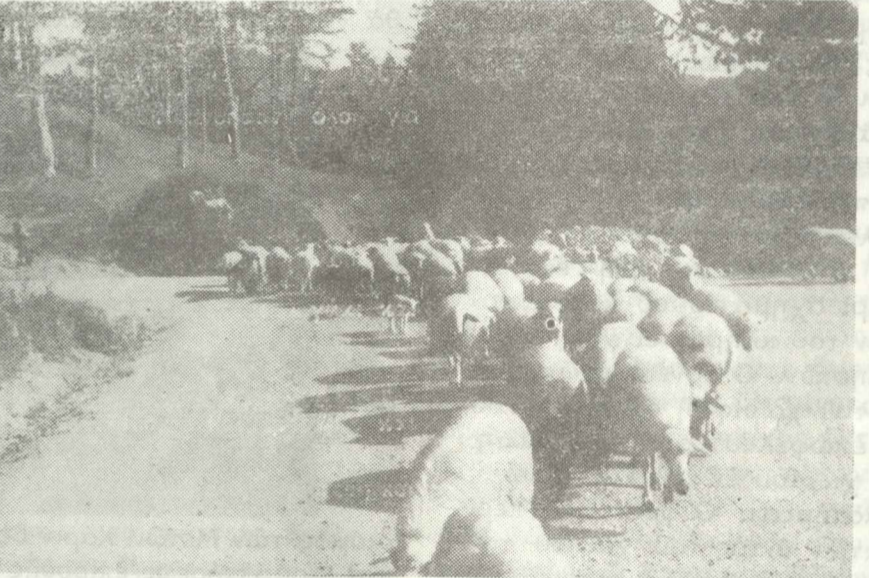
Κι ἔτσι τώρα, ὁ λαὸς τῆς «Νέας Ἑλλάδας», ποὺ ρουφούσε τὴν πίκρα τῆς δουλείας ἀλλόκληρους αἰῶνες, γεύονταν τὰ καλά τῆς λευτερίας ἀπὸ τὸ 1913, πέντε ἀλλόκληρα χρόνια. Ὅμοιος, ἡ λαϊκὴ ψυχὴ εἶχε τὰ σημάδια τῆς πολυχρονῆς ὑποδουλώσης. Δὲ σβήνει: εὐκόλα ὁ ραγιαδισμὸς. Δὲν ξεριζώνεται γρήγορα. Εἶχαν φροντίσει: καλὰ οἱ ἀρβάρωι τοῦ Τουρκιστάν κ' ὁ γ-ός τῆς Χάμικως νὰ τὸν ριζοβολήσουν στὶς ψυχὰς. Κι οἱ ραγιαδες σὰν ἀντίδοτο, σ' ἔλα τὰ δεινὰ τῆς δουλείας, πρόσβαλαν τὴν ἀγάπη, τὴν ἀδελφότητα, τὸ σφιχταγκάλισμα τῶν ψυχῶν.

Λευτερωμένοι τώρα ὁ λαὸς μας, μὰ ἐπιθυμία εἶχε: Μέσα στὸν ἐ-

νὸ προῶμι ποὺ χαρίζε: ἡ λευτεριά. Ν' ἀλλάξει τὴν πάστα τὴν παλιά. Τῆς δουλοφροσύνης. Κι ἔτσι σκέφτονταν ὄλοι: Κι οἱ «γο-νέοι», κ' οἱ μπαρμπάδες κ' οἱ θεῖες κ' ὄλο τὸ συγγενολόγι.

Ἐνα πρωτὸ, ἡ Κυρὰ - Λένκιω, συνάντησε μπροστὰ τῆς, τὸν κ. Σχολάρχη. Κράκ, ἔκανε ἡ καρδιά τῆς, μόλις τὸν εἶδε. Γιατὶ σκιάχτρινα; εἶπε μέσα τῆς. Χαζὴ εἶμαι.

— Καλνερμία, κύρ - δάσκαλε καὶ καλὴ ὀδομάδα. Χωρὶ νὰ πιάσεις, μάλαμα νὰ σοῦ γίνεσαι. Ἐξέρε, εἴμαστε τυχεροὶ ποὺ μὰς ἤρθαιε. Τὰ παιδιὰ μας, κώρτε, τὰ παιδιὰ μας. Ἡ ψυχούλα τους ἀπ' τὴ σκλαδιά, θέλει πλύσιμο καλὸ.

Κοπάδι στὸ Γυφτόκομπο

λευθέρω ἀέρα τῆς πατρίδας, νὰ μπορέσει μὲ τὸ σχολεῖο, ν' ἀναπτυχθεῖ ὁ ἴδιος καὶ νὰ ξεριζώσει ἀπ' τὴν ψυχὴν τοῦ ἐραγιαδισμοῦ. Ποὺ ἀποτελοῦσε ἀνασταλτικὸ παράγοντα γιὰ τὴν σταδιοδρομία τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων.

Στὰ κεφαλοχώρια θέβαινα τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ, ὑπῆρχαν ἐπὶ Τουρκίας, ζήλευτὰ Παρθενωγωγεῖα καὶ Ἀρρενωγωγεῖα. Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως, μὲ ἐμπνευστὴ τὸ μεγάλο λόγιο Ἡπειρωτὴ Ἡρακλῆ Βασιλάδη, ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, εἶχε ἰδρύσει: σχολεῖα, στὴ λαϊκὴ τους βάση, στὰ χωριά, ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ Ἰονίου καὶ τῆς Ἀδριατικῆς, ὡς τὰ βάθη τῆς Μ. Ἀσίας. Τὰ σχολεῖα, θέβαινα, αὐτὰ, ἦταν ἀνεξάρτητα ἀπ' τὰ περιφραγμένα σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων καὶ λοιπῶν κέντρων, ποὺ ἔδιναν ἀνώτερη μόρφωση καὶ παρουσίαζαν τὰ Γιάννινα «Πρῶτα στ. ἄρματα τὰ γρόσια καὶ τὰ γράμματα».

Θέλει: μπουγάδα. Γιὰ νὰ φύγει ὁ φόβος ποὺ φοιλάζει: μέσα τους. Τὸν ἀπόκτησαν, βλέπετε, κληρονομικὰ. Ἐξέρτε, εἶναι καλὸ παιδί ὁ Φάνης, τὸ ἐγγονάκι μου. Νὰ τὸ σπρώχνετε. Καὶ τὴν Κυριακὴ, μὲ τὴ σειρά του, νὰ λείε τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ τὸ «Πιστεύω». Νὰ δάξει: καὶ τὰ «Ἱερὰ». Νὰ παίρνει: καὶ τὰ «ἐξαιτεύματα». Καὶ τὸν «Ἀπόστολο» νὰ λείε: ἀπὸ χρόνου. Καὶ σὲ θανατικὸ —σπάρτα ἀπ' τὸν τόπο σου, μακριὰ τὸ δῶ,— νὰ τὸν δάξετε, κύρτε, νὰ λείε: τὸ «Φαλιήρι»...

Ἐμιαστε ἀπὸ καλὸν τόπο, χρυσέ μου. Βγάξτε με γραμματικὸς μου. Μεγάλια κεφάλια! Ἔχει ἀκουστὰ γιὰ τὸ Σάρρο τὸ Δημήτρη, τὸν μεγάλο καθηγητή!...

— Ἐγνοῖα σου κυρὰ - Λένκιω. Ἐξέρω - ξέρω. Καὶ χαμογελώντας προχώρησε.

Στὴν αὐλὴ τῆς κυρὰ - Λένκιω, μπαίνει μὴ μέρη ὁ Λιάγκος ὁ γι-δαρής, γιὰ νὰ κλαπώσει: καὶ νὰ δέσει: τὸ ποδάρι τῆς σκουλαρικός, τῆς θετούλας, ποὺ τόσπασε στὰ κατασάραχα, ἐκεῖ σιαπέρα, στὰ κρεβέταριά. Ἦταν ξακουστὸς ὁ μπαρμπά Λιάγκος, γιὰ τὰ σπασι-

ΤΟΥ ΘΩΜΑ Κ. ΔΕΡΒΟΥ Ο ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ

«ὄλος σκαρῆτην». Ὁ Θεὸς νὰ τὴς ἀναπάει τὴν ψυχούλα τῆς. Ἦταν πολὺ πλούσια ἡ ἀρχόντισσα ἡ Καλυψὸ. Ζάπλουτη. Καὶ γιὰ τὴν καλοσύνη. Ὅλοι: τὴ σέβονταν στὸ χωριό. Στὸ σπάρτα τῆς ἔξωπορας ποὺ κἀθονταν μὲ τὶς γειτόνισσες, ἐκεῖ, «στὴ ρούγα», μὲ τὸ δαδί τῆς, τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, περνώντας, τὴν ἀντικρούσαν μὲ παίρνε στροφές.

— Ἄν ἦταν, γραμματικὸς ὁ μπαρμπά - Λιάγκος —λέγατε οἱ παπποῦδες στὸ μεσοχώρι— ἦταν μεγάλος ἀνθρώπος...

— Λοιπὸν, κυρὰ - Λένκιω, ἀρτίζει ὁ Λιάγκος, ξαναγεννηθήκατε ἐμεῖς οἱ σκλάβοι. Ξεκατάστημε μὲ ἀπ' τὴν Τουρκία. Ἄς εἶν' ὡς τὰ ἄδέρφια μας ἀπ' τὴν «Ἑλλάδα». Ἄδωσαν αἶμα καὶ σφυροὺς ἀπὸ κόνιαλα. Πρέπει τὰ ρα νὰ δουλέψουμε καθένας στὸ ἴδιο στο. Χρειάζεται πολλὴ ὀδομάδα γιὰ νὰ γειάνουν οἱ πλάτες τῆς σκλαδιᾶς. Τὸ Σχολάρχη ποὺ λές, εἶναι στὶς φούργες καὶ Καὶ νὰ δεις! Μοίρασαν στὰ πόδια κατὰ: διδύλια, τὶ νὰ σοῦ πῶ. Ὅπως ἔλεγε τὶς προάλλες ὁ Φάρμακοποιὸς, ἐν' ἀπ' αὐτὰ, κάνει θέματα. Νὰ δεις πὼς τὸ λένε... Ἄναι. Χρησιμοποιεῖται... Εἶναι, λέει «ἠθοπλαστικὸ»...

Τὶς μεγάλες νύχτες τοῦ χειμῶνα, γύρω στὸ τζάκι, ποὺ μπουμποῦ κηλιν οἱ στήρες καὶ τὰ κούτσουρα, μαζεύονταν μὲ τὴν ἀράδα στὰ σπίνια, τὰ συγγενολόγια, γιὰ νὰ ξεφύσουν κλιμακίονη ἢ νὰ ποῦν «σι-ακάδες» καὶ «χουσιέτια». Κι ἔλεγε ὁ κυρὰ - Λένκιω: Ἐλάτε νὰ παίξουμε τὶς «Κουκουρούσσες» — «Ὅσο εἶναι κ' ἂν δὲν εἶναι, στὸν κάτω μαγαλά, ἐν' ἀντρώγινο, δυὸ πετεινάρια (παιδιὰ) καὶ μὴ πούλα; Ἡ, ποῦ εἶναι κ' ἂν δὲν εἶναι μὴ ποῦλα στὸν ἀπάνω μαγαλά;» Ὅσοι τὸ ὄρισκε καὶ ἀπαντοῦσαν ἀμέσως: — Ἡ ἀρχόντισσα.

Ἡ ἀπαρία ὅμως ἐμεινε: — Γι-ατὶ ἐμεινε «πούλα;» Γιατὶ ἐμεινε «πούλα;» Κι ὁ κόσμος πάσχιζε νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς ἀσυνήθιστες ἐπιθέσεις ἡ χαγιάκα. Μπο-ροσε ν' ἀνακαλύψει: ποῦ ὑπάρχει: νερὸ μέσα στὴ γῆ, πέρα ἐκεῖ, στὰ ἰσθμιατὰ τοῦ χωριοῦ. Ἀκόμα ἰσθμιατὰ καὶ «ξεμάτιαζε» τοὺς «ἀνιμωροὺς» καὶ τοὺς ἔκανε κα-λά νὰ τὸ ἐξακριβώσει. Μήπως, ἐπειδὴ ἔκανε καὶ τὴ μάγισσα;... Ἀλήθεια, εἶχε πολλὰς

Κοινωνικά

ΓΕΝΗΣΕΙΣ:

Οι Ἀσπραγγελοὶ ἀπόκτησαν ἀκόμα τρία ἀγγελοῦδια· πρόκειται γιὰ τὴν κορούλα τῆς Εὐανθίας Κώστα Χολέβα (τὸ γένος Μ. Γιακουμή), γιὰ τὴν κορούλα τοῦ ζεύγους Θ. Καραγιάννη καὶ τὸ ἀγοράκι τοῦ ζεύγους Σ. Ζαμποῦλα. Στους γονεῖς, παππούδες καὶ γιαγιάδες τους εὐχόμεσθε νὰ τὰ χαιροῦνται γερὰ κι εὐτυχισμένα.

★
ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ:

Ο κ. Γιώργος Β. Κυρκόπουλος, ἀπὸ τὸ Τσερβάρι δικηγόρος καὶ ἡ δις Μαρία Κ. Βούστρου, φιλόλογος ἀπὸ τὸ Καπέσοβο, ἀρραβωνιάστηκαν.

Συγχαρητήρια καὶ καλὰ στέφανα. **Τὸ Ζαγόρι μας**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Ἡ δις Κατερίνα Κιόσση καὶ ὁ κ. Σπύρος Καλαμαράς ἐδωσαν ἀμοιβαίᾳ ὑπόσχεση γάμου. Τους εὐχόμεσθε καλὰ στέφανα. **Ἡ Νεολαία Ἡπ. Ἑστίας**

★
ΓΑΜΟΙ:

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Στις 12/9 ἡ Δημήτρα Τοτοκώστη καὶ Δημήτρης Χατζηαρσίστερας παντρεύτηκαν στὴν Ἀθήνα.

— Τους εὐχόμεσθε κάθε χαρὰ κι εὐτυχία.

Νεολαία Ἡπειρ. Ἑστίας

ΕΛΑΤΗ: Τὴν 31η Ὀκτωβρίου ἐτελέσθησαν οἱ Γάμοι τοῦ Ἀλεξίου Ν. Πισπύρη μετὰ τῆς Πόλης Ἀθ. Οἰκονομίδη ἐκ Κήπων. Τὰ στέφανα ἀντήλλαξε ὁ κ. Χ. Μπακόρος.

Ὅπως τὰ παλιὰ τὰ χρόνια πηγαινε ἀπὸ τὸ γαμβρὸ τὸ ψικὶ γιὰ νὰ πάρη τὴ νύφη ἀπὸ γειτονικὸ χωριὸ εἶται καὶ τώρα μετὰ τὴν ἴδια γραφικότητα ποὺ τὴν ζωντανέψαν τὰ παλιὰ ἔθιμα μπροστὰ οἱ ὀργανοπαίχτες καὶ πίσω μεγάλος ἀριθμὸς αὐτοκινήτων ξεκίνησαν γιὰ τοὺς Κήπους, γιὰ νὰ φέρουν τὴ νύφη. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ἐγινε καὶ ἡ ἐπιστροφή.

Ἡ γαμήλια τελετὴ ἐγινε στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Γεωργίου Ἐλάτης ποὺ ἦτο γεμάτος ἀπὸ προσκεκλημένους.

Τὸ βράδυ ἀκολούθησε ἡ παράθεσις δείπνου εἰς ἐξοχικὸ κέντρο «Ὁ Σωκράτης» τῶν Γιαννίνων ὅπου οἱ προσκεκλημένοι μετὰ τὰ ὄργανα χόρευαν παλαιὰ τραγούδια ποὺ ζωντανέψαν τὰ ἀξέχαστα γλέντια τοῦ «ΤΑΤΑΛΕΞΗ».

Ελατινός

★
ΘΑΝΑΤΟΙ:

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Χάθηκε σχεδὸν πάνω στὰ νιάτα του ἀπὸ ἀνίατη ἀρρώστια ὁ Ἀσπραγγελιώτης Κώστας Ἀρ. Μπήκας καὶ τὸν ἔθαψαν στὴ Θεσσαλονικὴ ὅπου διέμενε. Τὴν κηδεῖα τοῦ παρακολούθησαν μετὰ σπαραγμὸ συγγενεῖς, φίλοι καὶ χωριανοί. Ἐλαφρὸ τὸ Μακεδονικὸ χωμα ποὺ τὸν σκέπασε.

● Πέθανε στοὺς Ἀσπραγγελοὺς ἡ καλοκάγαθη νοικοκυρὰ Ἐλευθερία Γ. Τατσοπούλου. Τὸ ξόδι τῆς παρακολούθησαν πικραμένοι ὅλοι οἱ χωριανοὶ τῆς.

ΛΑΪΣΤΑ: Πέθανε καὶ κηδεύτηκε στὸ χωριὸ μας ὁ Τριαντάφυλλος Ἀττίης.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Στις 24 Νοέμβρη πέθανε στὸ Πωγωνί, στὰ 64 χρόνια του, ὁ Κουκουλιώτης κτηνοτρόφος Χρήστος Ζήγος. Θάφτηκε στὸ Κουκούλι στὶς 25 Νοέμβρη κατὰ πάνδημο τρόπο, γιατί ἦταν ἀριστος νοικοκύρης καὶ ἀγαπητὸς σὲ ὅλους, τόσο στὴν περιοχὴ τοῦ Ζαγορίου, ὅσο καὶ τοῦ Πωγωνίου. Ἡ ἐπάρτη ἀρρώστια τοῦ ἔκοψε παράκαιρα τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του πάνω σὲ μιὰ ζηλευτὴ δραστηριότητα. Συλλυπούμαστε τὴν οἰκογένειά του.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Στις 26 Νοέμβρη οἱ Κουκουλιώτες καὶ ἄλλοι Ζαγορίσιοι ἀπὸ διάφορα χωριά κι ἀπὸ τὰ Γιαννίνα ξεκίνησαν γιὰ τὸ ἀγύριστο ταξίδι μιὰ ἀκόμα ὀγδοητάχρονη Ζαγορίσια νοικοκυρὰ τῆς Λευκοθέα Λαζ. Χατζάρα. Πένησαν ὅλοι γιὰ τὸ χαμὸ τῆς, γιατί ἦταν ἀγαπητὴ γυναίκα, καλὴ μάνα στὰ ἑπτὰ παιδιά τῆς καὶ καλὴ γιαγιά στὰ πολλὰ ἐγγόνια καὶ δισέγγονά τῆς.

Αὐτοὺς συλλυπούμαστε ὅλους.

● Μεγάλο κενὸ γιὰ τὸ Κουκούλι ἄρισε ὁ θάνατος τῆς ἀλησμόνητης Φερεικῆς **Γιαννακοῦ**, ποὺ πέθανε πρὶν καὶ λίγο καιρὸ. Ὑπῆρξε τόπος καὶ ὑπογραμμὸς Ζαγορίσιας νοικοκυράς, στοργικῆς ἀδερφῆς, μάνας καὶ γιαγιάς. Γερά τὰ 86 χρόνια τῆς ἡ πνευματικὴ τῆς διαύγεια ἦταν ἀκόμα ξάστερη καὶ χαιροῦσαν νὰ βρίσκεσαι κοντὰ τῆς. Σὲ σκλάβωνε ἡ Ζαγορίσια εὐγένεια καὶ καλωσύνη. Ὅλο τὸ χωριὸ τὴν ἔκλαψε πάρα πολὺ.

★
ΜΝΗΜΟΣΤΝΟ

Στις 14 Νοεμβρίου ἐτελέσαμε ἐτήσιο μνημόσυνο σὲ στενὸ οἰκογενειακὸ κύκλο στὸ νεκροταφεῖο Βύρωνα - Ἀθῆνας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς πολυαγαπημένης μας συζύγου, μητέρας καὶ γιαγιάς.

ANNAS N. STARRA

Ὁ σύζυγός τῆς Νίκος. Τὰ παιδιά τῆς Ἑλλη, Ἀνδρέας, Μίρης, Μαρία. Τὰ ἐγγονάκια τῆς Βίλλυ, Ἄννυ, Νίκος.

Ἡ ἀδελφότητα ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΤΩΝ

«ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ»

Ἀπὸ Κουκουλιώτες τῆς Ἀθῆνας στὶς 4 Νοέμβρη ἐκλέχτηκαν, σύμφωνα μετὰ τὸ καταστατικὸ δύο μέλη (ἡ Ἀλικὴ Τσόγκα καὶ ὁ Δημ. Δερτιλῆς) γιὰ συμπλήρωση τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἀδελφότητος Κουκουλιωτῶν «Εὐγενίος Πλακιδάς». Ἐστὶ συμπληρωμένο τὸ Δ.Σ. ἀποτελέστηκε γιὰ τὴν ἐρχόμενη διετία ἀπὸ τοὺς ἐξῆς πατριώτες: Χρήστος Γουνόπουλος, Πρόεδρος, Ἀλικὴ Τσόγκα, Ἀντιπρόεδρος, Φρειδερίκη Ζήγος, Γεν. Γραμματέας, Ἐλένη Φατούρου, Ταμίας καὶ Δημ. Δερτιλῆς, Μέλος.

Εὐχόμεσθε καλορρίζικοι.

«Τὸ Ζαγόρι μας»

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΛΑΪΣΤΑ: Ὁ Νίκος Πανταζῆ Τζαμπούρας πήρε τὸ πτυχίον Ἱατρικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Τοῦ εὐχόμεσθε καλὴ σταδιοδρομία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΣΤΑΛΟΓΩΝ

Ὁ Ἐκπολιτιστικὸς Σύλλογος Κήπων «Ἡ Μπάγια» μετὰ τὸ ψήφισμά του στὶς 20 Ὀκτωβρίου γιὰ νὰ τιμήσει τὴν μνήμη τῶν ἀδικοχαμένων συγχωριανῶν μας ποὺ βρήκαν τραγικὸ θάνατο, ἐπιστρέφοντας στὴν Ἀθήνα μετὰ τὶς ἐκλογές, ἀποφάσισε νὰ φτιάξῃ τὴν βρῦση τῆς Κρανιαῆς διαθέτοντας ποσὸ μεγαλύτερο ἀπὸ πέντε χιλιάδες δραχμές. Τὸ ψήφισμα δημοσιεύτηκε στὸ φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Τὸ Ζαγόρι μας» τοῦ Νοεμβρίου.

Σήμερα ἔχουμε τὶς πρώτες προσφορὲς ἀπὸ συγγενεῖς, γνωστοὺς καὶ φίλους:

- 1) Πολιτιστικὸς Σύνδεσμος Ζαγορισιῶν Ἰωαννίνων δρχ. 4.000
- 2) Γεώρ. Γκρουιδῆς » 500
- 3) Χαρίλ. Θεοχάρους » 500
- 4) Χρήστος Δέρβας » 500
- 5) Χρυσόστ. Νούλης » 1.000
- 6) Ἀγάπιος Τόλης » 2.500
- 7) Δημ. Δέρβας » 2.500
- 8) Ἰωάν. Δέρβας (Α' δόση) 2.500
- 9) Κων. Κατάνης » 500
- 10) Ἡλίας Μαντζανίκας » 500
- 11) Θεόφ. Μπούκας ἓνα αὐτοκίνητο ἄμμο
- 12) Φρίξος Θεοχάρης » 500

Γ. ΓΚΡΟΥΙΔΗΣ

Πρόεδρος

★
ΔΩΡΕΕΣ

Ἡ Ἐλένη καὶ ἡ κόρη τῆς Οὐρανία Παντελιάδη ποὺ μένουν στὴν Ἀθήνα ἐστεῖλαν στὸν Πολιτ. Σύλλογο Ἀσπραγγέλων 4.000 δρχ. στὴ μνήμη τοῦ ἀξέχαστου Δοβριανίτη Γούλα Παπαναστασίου.

ΚΙΝΗΣΗ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ἩΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ἙΣΤΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ πέτυχαν φέτος στὸ Α.Ε.Ι. συμπέριλαμβανόμενοι καὶ οἱ:

- Κωσταντίνου Κων.: Γεωπονικὴ Θεσσαλονικῆς.
- Ἐνάσος Κωνῆνος: Γεωπ. Θεολογικῆς.
- Καρρά-Εὐθαλία: Γυμναστικὴ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.
- Χαρακλιάς Γωάννης: Χημικὸ Μηχαν. Θεσσαλονικῆς.
- Στάμος Κωνῆνος: Θεολογικὴ Θεσ.
- Σοφίης Κωνῆνος: Φαρμακευτικὴ Ἀθηνῶν.

Μέλη τῆς νεολαίας τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας Θεσσαλονικῆς τοὺς εὐχόμεσθε θερμὰ καὶ τοὺς προτρέπουμε πάντα μετὰ τὸν ἴδιον ζῆλο ν' ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο ποὺ χάραξαν.

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

4.000 ΔΡΧ.

Σάρρας Ἡλίας

2.000 ΔΡΧ.

Ἐξάρχου Γ. Κίμων
Λευτεριώτου Ἀγλαΐα
Μαντζίκας Χ. Ἐλευθέριος

1.500 ΔΡΧ.

Ἀναστασοπούλου Ρ. Μαρία
Πελεκουδάς Στέφανος
Φαφαλιός Κωνῆνος

1.000 ΔΡΧ.

Ἀποστολίδης Χρ. Πέτρος
Ἀποστολίδης Π. Τάσος
Γεωργίου Δημήτριος
Γεωργίου Δ. Κωνῆνος
Γεωργιάδης Πέτρος
Γκαράνης Ι. Γεώργιος

Δόνος Δημήτριος
Καράσα Εὐμορφία

Κόλια Εὐαγγελία
Λιάκος Δημήτριος
Μέρτζος Ἀντώνιος

Παγούνη Λευκοθέα
Πανταζῆς Μ. Φωκίων
Παντίσης Γεώργιος
Παπαῖ-Ἰωαννίδης Ἡλίας

Παπακώστας Παύλος
Πελλῆνης Κλεομένης
Πριμικήρης Ἰωάννης

Σακελλαρίου Φίλιππος
Σιούτης Πάνος
Σοράβακας Μιχαὴλ

Φραγκούλης Κωνῆνος
Φωτεινῆς Εὐριπίδης

600 ΔΡΧ.

Βλαχοπούλου Μίνα
Τατσοπούλος Θ. Σπύρος
Τσιόμος Χρ. Δήμος

500 ΔΡΧ.

Ἀλεξιάδης Φρίξος
Ἀποστολίδης Κωνῆνος
Γεωργιάδης Β. Ἀνδρέας
Γκρινιάτσου Ἀθ. Ἐλένη
Δημακόπουλος Β. Δημήτριος
Δούκας Ἀναστ. Ἐλευθέριος

Καμτσίκια Χρυσίτσα
Καραγιαννίδη Πόπη
Καρακώστας Ἀλκιβιάδης

Κατακόπουλος Γεώργιος
Μαργιολῆς Ν. Τάκης
Ντάγκας Θεόδωρος

Οἰκονόμου Εὐγ. Κώστας
Ξάνθος Ἀλέξιος
Ξάνθος Τιμολέων

Παναγιώτου Γ. Λάζαρος
Παναγεωργίου Στρ. Βύρωνα
Ρίζος Κωνῆνος

Σκουρτίης Ἰωάννης
Σπύρου Σπυριδίων
Τζαμπούρας Μ. Νίκος

Τζούφης Ἀλκιβιάδης
Τσαλάη Δ. Νίκη
Τσολάκης Κωνῆνος

Τσονίδης Π. Πύρρος
Φασιλάκη Σταυρίδου Ρωζάνη
Φερούκα Ἀρτεμῆς
Φλώρος Ἀριστείδης.